МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКЗ

№ 81 (4094). | ЕРА, 8 июль, 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ЛОАРХIАМЕ ДЕНОШ

ЦхьоагIонца ялташ чуэца болобелнаб Урус-Мартанан «Красноармейский» совхоза ялташ лелайераш. 1984 гектар гуракхьа дийна ялташ хьалкхедиьд совхозо. ДоккхагIа дола дакъа — 1500 гектар майдан тIара гуракхьа дийна ялташ кхоач цхьоалагIча отделене. Мукх чуэца йолабьча хьалхарча дийнахьа а къахьегама доккхий толамаш даха йолаелар Кагерманов Салхазара бригада. ХIатала а чуйина баьинаб 350 гектар мукх. ТIехдика да хьокхамаш — хIара гектара тIара 32 центнер.

ГIадйуган дола къахьегана толамаш доах цхьоалагIча бригада вежарий СамиевгIар Махьмад, IабдулрашиI, Колаан Iусам, Алуев Буккуа санна болча опыт йолча комбайнераша. СК-3 яхача комбайнаца 14—15 гектар мукх хьокх, хIара гектара тIара 33—35 центнер мукх оард Саибиев Махьмада. ХIаьта, РСМ-8 яхача комбайнаца мукх хьалъэцача 120—130 процент кхоачаншъю дийнахьара нормаш Адуев Букказа, болх цIена а бу.

Ялат чуэцача кхашка хьожаш чакхдаьлнад тхо. Духхьала комбайнашца хьоаха а Iодожадаь улла а ялат цIена чуэц ала йиш я механизаторий.

— Комбайни жатки ялат Iоухаргдоацаш нийсъярга, ча Iохкунса улташ цIендарга хьежжа хурда ялат цIена чуэцилга, йоах комбайнера Колоев Iусман цун ноаккъосташеи. Ерригa механизаташ дерттIа болх беш ца хилча болх бе волалац со. Из ду бригадерча кхыча комбайнераша а, — йоах Iусама. Ца дойташ а шиъ хаиндахьа а ялташ чуэцар механизаторий девиз а.

ШоллагIча бригадерча механизатораша а дика кийчъьай ялташ чуэца техника. Цудухьа царех дукхагIбараш ялат чуэца доладенна хьоахарча деношке а дениз къахьегама доккхий толамаш доакаш ба. Масала, са хилча денз боад баьлалица йолча хана ялат духхьала чуэцача комбайнаца 14—15 гектара тIара Iобилла улла мукх чуэц комбайнера Джанбеков Адама. Дика толамаш доах цу бригадерча механизатораша горох чуэцача а. КЗН-2,1 яхача горох хьокхача навесни косилкашца норма 2,5 гектар мара йоацача дийнахьа 4—5 гектара тIара горох цIена чуэц тракториcташа Муснев Хьамзата, Заурбеков Нохас, кхычар.

Цхьабакъда, шо уж тайна толамаш дахарах доккхал до йиш йолаш-м вац уккхаара хIара механизатор. 80 гектар майдан тIара дю хьокхаш хасарах Iоддулача ялата юкъе ца хьокхаш йоккхий моттигаш йитай комбайнера Алиев Мовлас. Кхай тIа Алиев бIаргахоинтар тхона, цо бьча балдага хьажо а ца хьошаш дуина доагIаш дола алапи ядаьд учетчика, бригадира, агронома. Цу ялай тIа тхона бIаргайра ялат дIадахьа транспорт ца хилар бахьан долаш бункер ялатех йиза лотта, хасарах улла ялат хьаьлэнаш йоаш РСМ-8 яха комбайн. Дийнахьара нормаш кхоачашъю из комбайн лелаеча З. Мутаева.

Графиках боагIача тайпара болх беш ба цхьоалагIча бригадера механизатораш. Iуйрийна 4—5 сахьат даьнча болабу болх. МалагIча майдан тIара ялат хьакха доладергда аьнна бригадирица, агрономаца комбайнер даганоалача юкъа комбайна техосмотр ю штурвальне, трактора — тракториста. Цул тIехьагIа малагIча моттиге болх бе беза хаац болча механизаторашна вIаштIехьа а аьнна болх болабайт агрегатага. Сайрийна 10—11 сахьат даьлалцц болх бу цо юха ца соцаш.

ЦхьоалагIча бригадерча механизаторий опыт шоашта юкъе дIаболжайича баккъахьа хургьяр шоллагIча бригадерча ноаккъостийн агронома. А. Манцаевен. Ялат чуэца доладаь хьалхара ди деце а кхоачашйоацараш дукха да шоллагIча бригаде. Цул уйла йича баккъахьа хургья.

АЛБОГАЧИЕВ, соб. корр.

Бахача наха — БАЬЦА ДААРАШИ СОМАШИ

ХьагIа эттай торговле, потребительски кооперацe болхлошта вггара лоархIаметIа йола ха — баьца даараши сомаши кийчбу ха.

Коммунистически парте Центральни Комитета мартевски Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша чIоагIа къахьийгад укх шера баьца дааpаши сомаши кхебеш, уж бахача цаха маьшина хилийта Iалашде гIерташ. Дукхача боахамашка хIана чуэцаш латт хьийкъа нарсаш, болаш, кхьдарчи.

Баьца дааpаши сомаши сиха а цIендаь а чуйица дахар, городийи болхлой посёлкайи болхлошка уж ца талхийташ а маьшна а дIакхачийтоэ оггара лоархIамегIарча декхарех цаI да хIаиз.

Цхьабакъда, из бехктокхамe гIулакх тесса леладеш, колхозашкара, совхозашкара, баьца даарaши сомаши ю хьайдеш дукха моттигаш я.

Хьажал шо городийи болхлой посёлкайи тикашка. Керда нарс, помидораш, сьамарсьих, боал, кабун, кхьдар вIоагIа да, хIаьта долаш дар а наьха эна безам боагIаргбоацаш бос баха, маьлхардала да.

ХIанад из иштта. Из да респотребсоюза болхлоша, райоанашкеи юрташкеи яхача приёмни пунктай болхлоша шоай болх дерттIа вIаштIехь ца баьккхандаь. Республика къахьегамхой баьца даарaшица дукхагIча даькъе Iалашбеш я «Горплодоовощторг». Грозненски райoна № 3 йолча совхой баьца даарий совхозагарон № 2 йолча совхозагарен цхьоагIа июль кхачалехьа 278 тонн баьца даарaш Iалашде дезаш яр «Горплодоовощторга», бакъда, ийцар 180 тоннаь кIеззига совгIа мара даь.

ХIаьта хIанэ а тIехьа дукха моттигаш цийслу колхозашкарен совхозашкарен хьайица сомаши баьца даарaши тикай приланкашка кхачалехьа талхаш, маьлхара долхаш.

Соакха санна укх шера а дукхача боахамашта Iальмате доккхий эпаш хул низал дукха къахьийга хьалкхедаь баьца даарaш мах беча организацеша сихха дIа ца эцаш талхаш доврах. Масала, дукха къахьега дийлд Грозненски райoна боахамий кулгалхой. Грозне мах беча организацеша, кожевни заводо кабачкаш дIа ца эцар бахьан долаш — Орджоникидзе йохна еэаш хилар. Цхьабакъда, Грозне столовешка атта корайоагIаргьац кабачкови икра.

Торговле министерство, «Горплодоовощторга», заготовительни организацеша сиха а цIендаь а дIадаха деза уж цIенхаштараш кхачамбоацараш.

Эггара хьалха оарцагIдовла деза колхозашкеи совхозашкеи хьалкхедаь баьца даараш, сомаш талха а ца талхийташ керда долчча тайпара бахача нахага дIакхачийтара. Из иштта хилийтара шоай болх оалан тIара тоабе беза районашка хьайийлача заготовительни конторашa. Царга хила еза мел эша тара, керда хьаьлила хIамаш городе бахача цаха, консервни предприятешта хьакхахьара эша транспорт.

Къаьстта теско е эза хIара тика тIа керда баьца даарaши сомаши хилийтара, цар ассортимент тайп-тайпара хилийтара.

ЧIоагIа найдане гIулакх да колхозашкарен совхозашкарен хьалхьаш йола керда хIамаш хьалхагIа базашка, складашка а ца кхухьаш йоагIаше а тикашка кхахьар. Цу деше торе хулийтаргья сомаши баьца дааpаши талха ца талхийташ бахача нахага дIакхачийта. Цудухьа из болх иштта вIаштIехьбаккхара наьха санна уйла е эза. Кхы ха дIа ца йохийташ дерттIа теркам тIабахийта тоабе беза «Грознефта» объединено болхлой снабжено отдела болх.

ХIара болхлой поселко, города центра гаьна ядача поселкашка эшнаш йола керда хIама: нарс, помидор, Iаж, хьач, хох, коартол, кхьдар эна йиш хургйолча тайпара вIаштIехьбаккха беза цул болх.

Къаьстта йоакхо е эза колхозашкара, совхозашкара, бахача нахагара хьаэцаш йола продукци дика хилийтаван тайп-тайпара ассортимент йолдш хилийтараш. Цу дакъе заготовителий а колхозийи совхозийи а материальни бехктокхам лакхбе беза. Эшаш дола баьца даараш хила деза тикашка.

Городашка, болхлой поселкашка бахача наха шортта баьца даарaши сомаши хилийтара наьха санна дукха хIама де декхарийла я потребительски кооперaци, заготовительни организацеш. Уж я колхозашкара, совхозашкара, бахача нахагара баьца даарaши сомаши хьайдераш. Цу гIулакха республика кооператораша районашка, юрташка итташ заготовительни пункташ, керда хьаьлна хIамаш бенхIал ехка пункташ хьайийлай. Болх боваш а кулга цIена болаш а бола нах хьежабе беза цига балха. Цар шоашта тIадилла гIулакх тешаме кхоачашдарах тийша да баьца даарaши сомаши хаинахьа нахага дIакхачийтар.

Дика а лоацача хана а кхоачашхилалл сомаши баьца даарaши Iалашдар, уж талха ца талхийташ къахьегамхошна дIахкачийтар лоархIаме пачхьалкхен декхар да. Цудухьа цу гIулакхага чIоагIа хьежа еза партийни, советски органаш, мах бу организацеш, еррига общественность.

ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА IV КИНОФЕСТИВАЛЬ ХЬАЙИЙЛАЙ

МОСКВА, 5 июль. (ТАСС). Тахана съездий Кремлевски Дворецe официально хьайийлай дунен халкъашта юкъера московски IV кинофестиваль. Дунен цу киноискусства шерра хьажарга гулбенаб 67 мехкара кинематографисташ. Творчески акъе дакъа лоацаш хурда ООН, ЮНЕСКО 53 пачхьалкхенашкара фильмаш. 17 призе а жюре оттаоьраш — дала доагIарашта дола совгIаташ.

Кинофестиваль хьелдаш къамаьл дир СССР Министрий Советерча кинематографе Пачхьалкхен комитета председатела А. В. Романова. Киноискусства Московски форума дакъа лоацарашкен хьаьшашен советски правительства дайта моармаз Iодийшар цо.

Дунен халкъашта юкъера IV кинофестиваль хьайийлар. Конкурса юкъе даха киной хьахьокха долалу.

Мукх чуйица ма баьлла а кхаш цIен а даь шоалагIа дIаюча культураш та лаьтта кийчде болабелар Шелковской райoна «Коминтерн» яхача юртбоахама артела механизатораш.

ШоалагIа дIаюча культурай лоархIам дика бовз колхоза кхаша балхаш дерашта.

ХIана 500 гектар гарта хьаькIаш дIайийнай колхоза механизатораша.

Укх шера чIоагIа делхача догIаша лаьтта тIоададарна дика хьалаш хилийтад шоалагIа дIаюв культурашн дIаера темпаш сихъяра.

ШоалагIа дIаюча культурашта лаьтта тоадеча къахьегаш доккхий толамаш доахараштa юкъе къахьегаш ва комсомолец Штепо Иван, Евстешеев Григорий, кхыбола механизатораш.

СУРТА ТIА: лаьтта оахача агрегата тIа болх беш ва комсомолец И. Штепо.

М. ТКАЧЕНКО.

АРАХЕЦАЦ ДИКАГIЙОЛА ПРОДУКЦИ МАРА

Нохч-ГIалгIайчен моттигерча промышленноста предприятешка шерагара шу массаза доал дукхагIа хьаду бахача наха дукха эшаш дола товараш. Продукци дукхагIа арахецарга хьежжа предприятеш шоаш а дегIаух.

Деррига а 4 шу мара далаза иъона предприяти я «Металлист» яха завод. Бакъда, цук барт тайнача коллективо даьхача толамашка диллача из шийла хаина дукха а йоккхагIарий мутIаре отта йиш йолаш я.

Чоалхане доаца товараш ма дий укхава хьадераш аьнна хетадала таралой а, вахача цIагIа чIоагIа эшаш да уж. Бахача эш духовкаш, скобленой наделеш, йолхьингаш, кулгаиндуларгаш, ведраш, талаш, иштта цу заводе арахена кхьдола товараш а. Цу предприяте товараш вш юрта бахача меттел, городе бахарашта а.

Менгош ду цех. Йоккха йоацача хана цеха кхоаза дукхагIа арахеца доладьод менгеш. Из хьахинад цеха болхлоша дика къахьегар бахьан долаш, царна шоай гIулакх дика довзаш хиларах. Нарех я хIара декна йола норма 150 процент кхоачашъю горсовета депутат Ницкиева Махьмада Марет.

— Сай ноаккъосташа аз чул дикагIа болх бар лов сона, — иштта я цу хьаьнала къахьегача кхалсага уйла. Дукха ха лц Мусостова Уммпат нехе балха еш. Цхьаккха говзал яцар цу йийий балха йоагIача хана. ХIаьта хIана эггара дикагIа болх берех цаI я из. Уммпат а кхы цунца болх беш бола дукха бараш а Ницкиевас Iомабаь ба. Цар дег чура баьлал йоах шоаш къахьегама ноакъа баьхача Махьмада Марета. ХIаьта хьийгача къига хьежжа ма хулие доаха толамаш а. ХIара декна Грозненски республикан торговле организацешка итташ дола менгеш дIакхухьийт цу цеха хьинар йолча коллектива. Завод «Металлист» яха марка тIайола доза а чIоагIа а хьадаь менгеш дезаш да наха.

Цавкха ца баьча тайпара чIоагIа болх беш я укх шера цеха коллектива. Цо дика кхетаду вай республике Iалламате чIоагIа нах чубаха хьалдеш латтача хана керда мебель дукха эшилга.

Воахаме эшача тайп-тайпарча товарашца бахархой Iальийбар — из да цар шоашта хьалхашка оттадаь декхар.

ХIанз ахка юкъедахача хана юртарча къахьегамхошта дукха полиэвлаш эшилга а ховш, уж хьаош ба завода болхлой.

Укх шера дIабахача ахк бетта дукхха а дукхагIа арахийцай продукци. Из де йиш хиннаI кердача а дукхагIа найда баргболча а тайпара творчески къахьега нах завода коллективаца дукха хилар бахьан долаш. Масала, Анатолий Андреевич Гуваровх «слесарски гIулакха академик» оал коллективe. Цо оттаь бIаь совгIа йола рационализаторски предложени балха юкъейоаллярах итташ эзараш сомаш найда баьшиаб. Иштта да къаьнагIа волча производственника къахьегамах даьнна беркат. Дукха ха йоацаш конструкци а оттаь по хьайир аьшкасарьг зийбеш йола машина. Из бахьан долаш аьшкасаргах еш йола хIамаш иттаза чеккагIа хье йиш хилийтар.

Новаторий предложенеша йиш хилийтар хьастамаш дукхха а дукхагIа хьаде. Деггара ди массаза доал дукхагIа хул производство хьалха паттараш.

Тхьо шу а далаза эIамига сaг ва слесарь Инаркаев Суламбик. Бакъда, цо дIахьекхад къонали, балха говзали, къахьегамцара безамн чIоагIа вIаши тоин долга. Балха заданеш тIехкхоачашъелга норма а хиина дIаэттад цун.

ХIана ялат чуэца доладеннача хана райoна колхозаштен совхозий болхлоштен ноаккъостал де йоакха говзал а опыт а йола 27 болхло вахийтав «Металлист» заводо. Тараламатоадеш хургба уж.

Цеха начальник волча Лобода Андрей Ивановича йоах: «Ноаккъосташа тхох оал таразий лорам». Тхона дика хет из, оаха дика хетаду цар яхар. Тха болхлоша тоадаь бIаьш дола тарашаш тешаме болх беш да кхашка, фермашка, торговле предприятешка, общественни кхачан моттигашка.

Махулла продукцега дIалодар кIезиг а деш, дика хьаь продукци дукхагIа арахеца аьнна декхар шийна хьалхашка оттадаьд завода коллективо. Шеко яц шоаш хьаю продукци бахача наха чIоагIа эшаш а саш а хилар дика кхетадеча болхлошна из декхар толамца кхоачашдергхилар.

М. АБДУЛАЕВ.

Дунен халкъашта юкъерча московски IV кинофестивале дакъа лоацарашкеи хьаьшашкеи

Советски Союза правительства цIерагIа дег тIара моарша хоатт аз дунен халкъашта юкъерча московска IV кинофестивале дакъа лоацарашкеи хьаьшашкеи. Халкъий хьаькъалан кхетамаи бенкхача лоархIаме йолча киноискусства хIана къаьстта йоккхагIа моттиг дIалоац адамаш духовни вахаре.

Советски наха бокха мах бу машарен социальни прогрессе идей чулоацаш болаш йола прогрессивни киноискусствай произведеней. Сагацара безам, цул къахьегамах хьадоала беркат, дIахо дикагIа хилийтара лоаттабеча къовсама, цIена а дог дика а долча гIулакхий чулоацам бола хIара талантани, бакъдараш дувца фильм бокха нравственни а эстетически а мах болаш да вай хана. Цудухьа бокха ба тхьанара художника общественна, наха хьалхашкара бехктокхам.

«Киноискусства гуманизма, машарен халкъашта юкъера доттагIален девизах» болх беш йолча дунен халкъашта юкъерча московски IV кинофестивало дIахо киноискусство дегIаяра, халкъашта юкъера доттагIал, гIулакхаш, культурни бувзам чIоагIбара дизза ноаккъостал дергхиларах тешаш я советски общественность.

А. КОСЫГИН,
СССР Министрий Совета Председатель.

Республика кхашка

Дика хоамаш

ЦIЕЙ СИЙНА

Грозненски тепловозийнаш Бергсонна машиниаькъахой денна сийна наьъа балара дика толамаш доахаш къахьегаш ба. Цаьнах оагIа цар дIабигхьаб иттаж тепловоз нузь, кходаьд бIаьш тонна дизельни доагор.

Доккхий толамаш доах укх деношка тепловозашта ремонт еча дерттерча цеха коллектив. Уж ди ханал хьалха кхоачашъьей локомотивашта ремонт яра ях шера ладаш. Дакха дикал йолаш я ремонтера эра мел йола машинаш. ВIубешна, ретябельно къахьегаш я из коллектив. 6000 сом пачхахьалкхен ахча кходаьд цар укх шера, хIаьта йисача хана шоаш дукхагIа кходе а лаьрхIад.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад цар хьалхе лелаечар опыт шерра дIайоаржаярах, экономика кIоарга Iомаьрах, болхлошта экономически знанеш дIайоалийтарах.

Дика толамаш даьхад цеха хьалхе лелаеча слесараша нн. Пышенкова, Котова, Улыбина, иштта кхыбараша.

Дегара дола балха толпаш хаттъеш къахьегаш ба тепловозникаш. Шоай цIейна наьъа бахара керда къедьегама совгIаташ ийчдаьд коллективо.

Г. АНОХОВ.

Хьинаре къахьегаш

ДIадахача шеранка санна, укх шера а тIанйна социалистически декхараш дика кхоачашду «Дружба» яхача картонажни фабрика коллективо.

Фабрика массайолча участашка хьажа а хьежа кердаьнхкай технологи, технологически процессаш нийсъьай. Цехашка производствени, технологически дисциплина тоаха ца эра лаьрххIа къовсам лоаттабу.

Цу массайолча мероприятешна торе хилийтай арахецача продукце дикал лаккъе. Хьинар ца кходен къахьегаш я фабрика коллектив, шоай фабрика сий лаккха лоаттадара.

Арахецача продукце дикал лаккъяра дика къахьегаш я Котиев Османа Ахьмада кулгалду картонажни цеха коллектив. Коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам лоаттабу цу цеха коллективо. Карара кара тела ЦIе байрокх а я цунга.

Кога гIире боча фабрикашта лаьрхIа цар арахец кIоппиагаш, аптекашта молхаш чуекха кIоппиагаш, баракъаш тегача фабрикашта маIача наьха кочамаш чуехка кIоппиагаш, скоросшивателаш, «Пищемаш» завода шампуьлаш чуехка кIоппиагаш и. кх. дI. Респотребсоюза чуйоагIача фуражкаш еча цехашта лаьрхIа укхаза кийчъю малахьшаши околышкаши. ХIаьта хIанз цу цехера дукхагIа бола болхлой воинал долча Дагестана архивни кIоппиагаш ец ба. Тха фабрико арахецаш йола продукци вай республикерча организацешка дIакхахьийта ца Iош, еррагача союзни республикашка а дIалаухьийт, йоах болхлоша.

Дика къахьегарца боагIабьинаб картонажни цехера болхлой: бригадир Эдилсултанов Ахьмад, «Производства отличник», райсовета депутат йола Тутаева Совду, Селиверстова Лувов и. кх.

Цу цехал тIехьаюсаш ах цунца социалистически къье аьнна Ибрагимов Султан кертe латта переплётни цеха коллектив а. Дика къахьегаш ба Шейков Владимир, Андреенко Елена, Лысенко Антонина, кхыбараш. Цу шиннa а цехо хIара бетта 115—135 процент кхоачашъе балла план.

ХIаьта штемпельни цехе болх беш вола Лев Петрович Логинов ах шера план кхоачаш а яь август бетта чотах къахьегаш ва. ХIара бетта план 250—260 процент кхоачашъю цо.

Ерригача фабрика коллективаш 5-ча июле коммунистически къахьегама цIи яхч собрани хилар.

Шера план сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дуза ча дерта кхоачашъе аьнна социалистически декхараш тIаьйнад фабрика коллективо.

А. ЦОЛОЕВА.

КХАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Доккха гIулакх хул кхашкарча къахьегамхошта кхашкара балхаш сихденначa хана бригадай станашка хан - ханнахьа автолавка йоагIаш хилча. Балха тIара гаьна дIа а ца болхаш цIагIа шоашта эша хIама хьаэца йиш хул, магахьа санна автолавка чу шоашта эша товар кора ца хилча, автолавка юха йоагIача хана хьадахьаргдолаш заказ лу.

Сунженска райпотребсоюза 8 колхоза колхозхошта гIулакх деш 5 автолавка я. ХIара автолавка шийи графиках тракторни, кхашкарча баьца даараш леладе оий бригадашка гIулакх деш хул, хIаьта СТФ, ПТФ, МТФ ларешашта товараш кхуль.

Сунженски райпотребсоюза совещани йолаш сельпо, оптови база, автобоахама кулгалхошка дIаккхайкадир юрта къахьегамхошта гIулакх ду автолавкаш массайолча хана технически оагIорахьара а товарашна а кийча хилийта, аьнна, соцам бир.

Автолавкаш лелаеча шоферашта лаьрхIа Слепцовске дIайха а цийла а дIа хIама доаш моттиг кийчъьай.

Кхашкарча болхлоша сий деш ба автолавкашка нах бераш П. Калачев, М. Оздоев, Ф. Павлюк. ДIадахача шера наха дика гIулакх дарах, товарооборота план тIехкхоачашъярах респотребсоюза правленен профсоюза обкома Президиумeн ахчан совгIат делар и. Калачевa. Иштта Сунженски райпотребсоюза йиссехьаза грамоташ а сийлой цунна.

В. ШАНЕОВ,
Сунженска райпотребсоюза председатела заместитель.

КРЫМА ТАЬРЖАЧА ФОРДА ЙИСТЕР КУРОРТИН СЕЗОН. Я ХIАНЗ ЕР СУРТ ДАЬККХАД АЛУШТИНСКИ ПЛЯЖЕ.
Г. БОРОДИНА СУРТ.
ТАСС фотохроника.

Тахан номер тIа:

КПСС ЦК Пленума решенеш вахаре!

ДУКХАГIА КИЙЧДЕ БАЬЦА ДААРАШ, СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕЙ БОЛХЛОЙ ДЕКХАРАШ

ТIехьадисаращца — тIом

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАГИРХОЙ—ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Хьинаре къахьегаш ба укх шера Грозненски района кагирхойн комсомольцаши керда хьункъам кхебара. Цу гIуллакха лаьрхIа вIашагIъеллай районе 34 комсомольско-кагирхой звено. 69 механизатор ва хьажкIаш кхееш. 6861 гектар дIайийнача хьажкIех 2644 гектара тIара фуадльхьа хьажкIаш чуэца лаьрхIад. Цул совгIа, 431 гектара тIа дIайийнай шекара свекла, ялх комсомольско-кагирхой звено вIашагIъеллай гидуарган кхеергболаш.

ХьалхагIе а кийчо яй района кагирхоша боккха хьункъам чуэцаря. Гуьрахье а дукхагIйолча звеноша кхашка йихьай кхоачамхилла органически а минеральни а удобренеш. Къьетта дика кийчо йир керда хьункъам кхебара № 3 йолча совхозерча Эльмурзаев Iаддал-Хьачиди, Грозненски шурий-совхоза Радуев Зиян керте латтача комсомольско-кагирхой звеноша. ДикагIйолча агротехнически хаиашка тIоадая соцаяра дIайийра гуьрахьа ю культураш. ХIанз района комсомольско-кагирхой звеной членийн ар бехкуоккхаме ха и — чуййина къонсам доттабеш ба уж оасарца, кхашка хин декх. Оасара цхьаккха а дIьир бIаргаго бииш ва Бирбинов Михаили Евлоев Иванк керте латтача звеной кхашка. ДIайийначу хьажкIашта лертIа гIуллакх дар бахьан долаш парте райкомен района производственни управленен дIа-ихь тела ЦIе байракх хьежайй Бирбинов Михаил керте латтача комсомольско-кагирхой звеноша.

Духхьал пропашни культураштa гIуллакх дарца боллаш бан района кагирхой болх. Чуйнаш латт ца бола культураш. «Цхьаьнха фийт ца боабеши сихен чуэца ялат!» — иштта и района кагирхой девиз. Хьалхайнна латта декхар кхоачашдара районе вIашагIъеллай 89 комсомольско-кагирхой ялат чуэца агрегат. 21850 гектар ца бола ялат чуэца деза цар. Ца бола ялат ца кхаччалие а ди ца доалеш из чуэца йолаелар агрегаташ.

Эггара хьалхарчарца ялат чуэца волавелар шурий совхозера комсомолец Макаев Султан, ЖВН-6 жатка тIехья йолча СК-4 ахача комбайна ца хьункъам чуэца болабеннача хьалхарча дийнахье а деза лакха хьоккам бахькхар цо. Цхьан дийнахьа 30 гектар ялат чуийцар, хIаьта «Новый быт» ахача колхозера комбайнер Шаповалов Федор волавелар касараш арда. Къонача комбайнера къахьийга кха колхозе эггара дикагIа хинияд.

Района комсомольцашта юкъе мукх чуэцача белталвахьина къахьегаш ва № 2 йолча совхозера комсомолец механизатор Ладынский Алексей. Доаццача хана 116 гектар дахьтам тIара дьекха а дьекха аьрдар цо мукх. Района комбайнерашта юкъе из эггара лаккхара хьоккам ба. Цхьацадолча деношка Алексея 26 гектар хьоккхар.

Шоай дикача къахьегаца белталбахьина къахьегаш ба района комбайнераш «Советская Россия» ахача колхозера Султуханов Султан, «Новый быт» ахача колхозера Баширов Кусин, «Старогоротовский» совхозера Хасанбеков Зайнди, иштта дуккха кхыбараш а.

Цхьабакъда, духхьал цхьа комбайнераш хиина Iац районе лакха хьункъам чуэцара къонсам доаттабеш. Цхьа доттагIал тосса дезинад района комбайнерийн шоферийн. Шофераша «Новый быт» ахача колхозера Никитин Петра, Ленина цIерахча колхозерча Судоруков Виктора комбайнаша аьрда ялат дIакххьхьаш тIеххьоачашьо дениа йола нормаш. ХIаьта шофера, комсомольца Сержантов Ни колая ирав кхьачад районе хьалхарчарна пачхахьалкхенна ялат дIазала. ХIанале а дIаденнад пачхахьалкхенна 50 тонн совгIа ялат.

Денна совбувлаш, баржаш латт районе лакха хьункъам кхебара, хаьнахьа еррига культураш чуэцара къонсам. ХIаьтта цу къонсаме масса а хана хьалхарча мугIарашка латт комсомольцаши кагирхойн.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ Грозненски района секретарь.

ПАРТИЙНИ ХРОНИКА

Укх денош ка КПСС Наурски райкома III пленум хилир. Цига дакъа лоаццаш хиннарана лаьрийгIар 1965—1970 шерашка юрта боахама продукташ кийчъяра планаши юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра юххьанцара партийни организацешта хьалхайна латта декхараш» ахача парте райкома хьалхарча секретара воп. Пожидаевс а дьчча доклада. Пленумо белгалдаьккхар укх гIеххьарча хана, къаьстта КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа, партийни, советски, комсомольски организацеша района къахьегамхой юртбоахама продукташ пачхахьалкхенга дIаялара оапагIбоахаш дика бола баьлга. Ах шерара пачхахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план тIеххкхоачашьяй. 1966—1970 шерашка юртбоахама продукташ яхарен кийчъяреп перспективни планаш отталыйй районе.

Цунца цхьана пленумо белгалдаьккхар, района колхозий совхозий балха юкъе доккхий кхоачамбоацараш долга. «Победа» ахача винсовхозен «Терский» ахача ва лeладеча совхозен партийни организацеша кIезига терко и социалистически яхьа кулгаладара, йоацаш я тойтара агитаци, цу бахханий звеношен, бригадашен, отделенешен ераш за ахина лоадаш боллаш тIайипа декхараш дац. «Советская Россия», «Калиновский» ахача совхозий кулгалхошен партийни организацеша дукха йолхо нц кагирхой къахьегамха кхебана дешашта. Партийни организацеша дукха пайда эцаш къахьегамхошпа ефа беседех, лекцеех, кхыйолча пропагандан агитацен формаех.

КПСС Урус-Мартана райкома заседанеш еча зале хилар партийни комсомольски организацей секретарий семинар. ТIадагIача политически систомерча керлача шера кийчо яра идеологически болхлошка зе лазараш белгалдоахаш доклад йир парте райкома пропагандан агитацен отдела заведующе воп. Джабраиловс.

Района добровольни халкъий дружинникий дикача гIуллакхехи цар болх дIахо тоабаралти лаьна семинаре къамаьл дир районни добровольни халкъа дружинникий штаба начальника заместитела воп. Налаева. Юххьанцарча партийни организацешта партийни боахам дерттIа лелабара хьехамаш дир орготтела заведующе воп. Пальчана. Района партийни комсомольски организацешта хьалхашка латтача доккхийча декхаресх лаьца къамаьл дир парте райкома хьалхарча секретара воп. Габисова.

«Советская Россия» ахача колхоза партийни группаша ледара кулгалду социалистически яхьан лепйоазоннеш. Укх 5 бетта арадаьннадац пешалет, къахьегамхошта юкъе аьржача социалистически яхьа итогаш яц. Дукха ха йоацаш хиннача КПСС Грозненски райкома бюро дийцар из дош. Бюрое декхарийла йир колхоза партком уж цIенхашта дола кхоачамбоацараш балха юкъера дIадаха. Бюро белгалдаьккхар партийни группай болх тоабара наькъаш. Совхоза партком декхарийла я партийни группашта деша терко е, хан-ханнахьа шоай дезаннеша цар балхах лаьца дешаш дувца, хIара бетта царна семинараш е, коллективай са хиина хIара партийни группа дIаоттара къонсам доаттабе.

МОСКВА. Дукха ха йоацаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела А. И. Микояна Ленина орденаши «Доше Седкъа» яха медалаши елар Советски Союза Турпал яха цIераш енначча запасерча инаралашта инарашта.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): полковник А. И. Рыжовн, цIи хезаб пограничнии запаса полковник И. Ф. Карацупи, отставкера воалагIйола лейтенант И. И. Киселеви совгIаташ хьаийцачул тIехьагIа цIеча майда тIа. ТАСС фотохроника.

В. Егоровс сурт.

РЕКОНСТРУКЦИ ЯРА—ЛЕРТТIА ТЕРКО

Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоаккха завод болх бе дIайоллениа итт шу совгIа ха мара яц. Цу юкъа производственни мощносташ караерзаяра дукха балхаш даьд завода коллективо. Иштта эргаьнхьай технологически процессаш, дIадаьхад балха юкъе кийсалу дукха кхоачамбоацараш.

ХIанз технологически установкаша арахеца бензин лакха дикал болаш да. Из лакха дикал бола бедаз дIаккхьийт мехкдаьтта чаккхдоаккхача, крекинг - заводашка. Бедал дика хилвга хьежа лакха хул цар доаха къахьегама толачаш а.

Завода коллективо творчески дукха къахьег оборудоваши технологически процессаши эргаиара, иштта дукха балхаш даьд проекта юкъе кийсдена кхоачамбоацараш дIадоахаш а. Цу гIулакхо торо хилийтай проектах лаьрхIа хиина мощность 1957-ча шера караерзае. Цул тIехьагIа дIанаалла хьа даь балхаш производственни мощносташ лакхьяра тIадерзаль да. Царех я бедалах бааза пайда эцар, реагенташта кхомбар, кхыйола технически мероприятеш. Цо вIаштIехьдалийтав къахьегама овсарле дика лакхье, арахецача продукцега дIабода мах лоабе. Масала, дIаладача шера арахийца продукци 1958-ча шера арахийначул 26 процент дукхагIа я, хIаьта укх шера из боарам 32 процентага кхоачаш лакхбе лерзI. Къаьстта дика лакхбеннаб мехкдаьтта-химена лаьрхIа арахецача бедала боарам. 1958-ча шерашка кийсдича 224 процент лакхбеннаб из, хIаьта верхI шера план чаккхйоалача хана 2,5-зза лакхлургба из боарам. Уж мероприятеш балха юкъехлахьарах семилетка йолаелча дена пачхахьалкхенна бaь пайда цхьа миллиони кхо бIаь эзари сом да.

Балха практико хьахьехад каталически крекинга установкай къахьегама овсарле лакхъяр керттердар хилар. Цхьаццайолча процессашта интенсификаци ярн модернизаци ярн чIоагIа мела лехар хьалха. Цу гIулакхо лоха хулийтав завода технико-экономически хьоккамаш. Цудухьа завода коллективо проект кийчйир каталически крекинга № 43—3 йолча установка реконструкци я еш, цук къахьегама овсарле 40 процент лакхъяра.

Установка узлаш хувцарг а йоацаш йола мероприятеш юкъейихьай проекта. Царех я регенератора активни объем лакхъяр, керлача реакторашца установка эргаьнхха тоалр, кхыяраш. Реконструкци яьчул тIехьагIа валлем продукци арахецар лакхлургда 16,7 процент, цо пачхахьалкхенна пайда берба шиллиониш эзар сом.

Реконструкци яьчул тIехьагIа цхьан тоннага дIабода мах 1 сом 34 кепиги лохагIа ба. Шера из гIуллакхо бу пайда эзараш сом да. Реконструкци лоpа дIадахача, цхьан шера юхаметтаотталаьд арахецача продукцега дIабода мах лохбара чотах.

ХIанз коллектив дукха балхаш деш я кхыча установкай проектни мощносташ сихагIа караерзара. Арахецача продукце дикал кхы тIа а лакхъяра, ремонт ца еш каталически крекинга установкашка дукхагIа болх байтара. Цу гIулакхо торо хулийтаргья дIададхача шера тIадиса пачхахьалкхен декхар укх беттанна юхаметтаоттаде. Укх шера ялх бетта план 102,8 процент кхоачашъяьй, арахийца товарни продукци бIаьн эзараш сомаш лох болаш я.

ХIанз № 43—3 йолча установкана реконструкци яьчул тIехьагIа по баь пайда байза а байза 1966—1970 шерашка кхы а шин установкана реконструкци е дош деннад завода коллективо. Цул чотах арахена валови продукци 1969-ча шера 10 процент дукхагIа хургья, хIаьта 1970-ча шера 20 процент дукхагIа хургья. Иштта лакха хьоккамаш хьахул реконструкци ярах.

Технологически установкашта реконструкци еннехьа керттерча производственен гIоийа болча боахамаш комплексни автоматизаци яра балхаш ду. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийтаргда чаккхдоаккхача мехкдаьтта боарами къахьегама овсарлен лакхье.

Цхьацадола кхоачамбоацараш кийсалу балха юкъе, цар чIоагIа тIехьатетт болх. Царех за реконструкции автоматизации яра яна оборудовани ца хилар. Иштта Iалашо яц материально-технически ресурсашца. Уж кхоачамбоацараш дIа а хаьча турча резервех биза пайда эца беза, цо торо хулийтаргья арахецача продукцега дIабода мах кхы тIа я лакхбе.

Л. КУРАЧИНСКИЙ,
Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоаккхача завода директора заместитель.

В. И. Ленина памятник

Халкъа боккха безам тIабовлаш чIоагIа лоархIаш да Московски Кремль — древнерусски зодчества памятник, вай Даьхен исторечуь хиннача сийлен хIамай теш. Кремле ца айхха дувзаденна хиннад В. И. Ленина вахар. Ший беррига низ, ший низ бола гений дунен тIа эггара хьалха хиина социалистически пачхахьалкхе чIоагIъярг дIа а луш 1918-ча шера март бетта дена 1923-ча шера май беттага кхачалца укказа вахаш а болх беш а хиннав из.

СССР Пачхахьалкхен байракх милхо лестаеш тIаьгIача здаиечура Владимир Ильича балха кабинети квартирен чIоагIа доал а деш доаттаю.

Сийлахь-воккхача революционерах, мыслителах Коммунистически партий Советски пачхахьалкхен хьакхеллачех дуккха хIамаш вайна датаухийтача къаьнарча кремлевски лаьтта памятник дегIаргда В. И. Ленина.

Правительства решенега хьежжа СССР-культура Министерствас дIакхайкаьй В. И. Ленина Кремле догIача памятника дикагIча проекта йола дIакъайла конкурс.

Конкурса программен хьалаши чIоагIдаьд. Цуй доакъашхошта хьалхашка отталу декхар: дуьнен тIа эггара хьалха социалистически пачхахьалкхе хьакхеллачун Владимир Ильич Ленина образ хьехлла, Ленински характера халкъа гаргагIа йола оамалаш — кIоарттара сагал, аздел, доккхал ца деваш хилар хьахьокха.

(ТАСС).

Москва.

Инстедаьннад цхьан деша баьгIа шераш. Къаста беза ха хьатIакхаьчай. Ма дукха хул тIеххьара вIашагIкхийттача дувца!

...Лекцеш, зачеташ, экзаменаш, практико бахача кийслуш хиина халонаш. Из дерригa тIеххьадисад. ХIанз вай республикерча медицински училище укх шера дийша йисгебаьнначарна хьалхашка аттараш бехктоккхаме декхараш да.

Шоана сурта тIа бIаргагу (аьрдехьара аьттехьа) Анташкиев Юсуп, Каменская Татьяна, Харина Татьяна, Пилов Сергей, Гумянюк Галина, Поленникова Валентина дийша баьнниб.

А. Кобиашвиле сурт.

МЕДИЦИНЕИ ХЬЕЖА НАХИ

Адамаш санна гаьнна хьалха дIадахача замалахь хьахиина я медицина. Кхыдолча Iилмашта санна, медицински Iилмана а дегIадахара новкъарла еш хиннаб ды лелабераш.

ХIанзарча медицина доалахьа я моллагIча лазара дарба де йиш йола низ бола средствош. ДIаьла лелIамах а доацаш, лорий лелIамах тамашийна дарбаш ду унахошта. Дукха ха яц, дега лазар дола, вера е нехашта чов хиина саг вервалургвац аьнна хийтта. ХIанз вай лорашa сихха операци а йийа дарба хий тоаву нехкайта е дега лазар хиина саг.

Пачхахьа Россе, къаьстта цун йистошка хIара шера дукха лазараш нах бовра кхайкорах, из лазар цхийтта саг дIавьинарг лоархIар.

ХIаьта хIанз медицински Iилма дегIадар бахьан долаш кхы духхача лазарашта санна дарба ду нехкашта долча кхайкора. ХIанзарча вай тIехьенна бовхагIчар дувцарах а литература тIа кадьчех а ховш да дIалхача замалахьа бIарччача юрташкара нах дIайхачен дезинтерия ахачен лазарах бовш хиннала.

ХIанз уж гаьнна тIехьадисад. Медицински болхлоша шоашта хьалхашка декхар отталаьд хIана дIайлачен дезинтерия ахачен лазарех, кхайкорах, иштта кхыча халача лазарех а нах цамогаш хургбоаца гIуллакх укх таргарча шерашка оIаштIехьдаккха аьнна.

Медицина Iалаьнате доккхий гIуллакхаш карагIдувлача хана цецвалапа Iалац хьежача наха деча дарбах тешараш хIанз а тIехьа болаш хиларах.

ДIавхача замам нах кхераш хиинаб Iалама низох: ди тохарах, тIоа сегарах, Iаьржа хий доарах, цIераш аларах, ожхарех, иштта кх. дI. Низ кхачапар цар лазара а моцалла а дукхала уттa, довзанцар Iалама законаш. Цудухьа цIераш юллийта, йокъал хулийта, Iаьржа хий лайтар, тайп-тайпара хатараш дер, кхыметтел Iоажал ахьар а Iаламал тIех бола цхьа низ бе моттар царна.

Ды боаражабечар йоах, дала чIатесса Iазап да лазар. Цар нехача тайпара дале, медицина ошаш яц, цун низ бац дьаьа лоIана дукхьала отта.

Хьежача нахага дарба дайтараш маст-каста айпе бус. Цамогаш хиннача сага тIаена йоахлаж лаьгIъара хьежача наха цун кулг шийлача хила дола, цул тIехьагIа шийлача хила дошалаь гата тIахьоарчаду кулга. Цунах нехкашта лазар хул.

Нохч-ГIалгIайчене шерра даьржа да даьлагвра гIо хилар дог доахаш дуIаш деши майкаш лаадеши цамогаш хиннача сага «дарба» леладелга. Масала, ГIойгIа ахача юрта вахача гражданина Умаева дезале цамогаш хилар бор. Сихха лор веха вевача метте, цамогаш хиннача вIаьнка гонахьа а тайша лазар дIададаргa хьежаш баьгIар боккхий нах. «Дарбане» а ахаш баьцашк кера зене йола кхы хIамаши ваь ца Iеш, шоашта цхьа хIама хов алийтар дукха а, наха цхьа хIама моттийтар дукха а ше-шийча хьамаьлаш деш сапна мочхалаш вIашка а деттaш дуIаш деш цIогIарч детташ, фаташ етташ, иштта кхыдераш а деш тайп-тайпара цуловзараш леладу хьежача наха. Ростовски облистерча нах хьеваш хиннача Шевновс «дарба» доре сиенла кхийхкача хина, котамий пометацa, кхыча хIамашца. Цунах тийша ший унахдIено йитарах елар колхозо Фролова. Город Джамбули яьхача Сатовай ник цIегIа лелабаьлар цIелт. Дерага иха операци яйтеяларе 3—5 дийнахьа берзаргIар цIелт. Цига ца я йодаш цо лаьрхIар вIалла леяиоаа йолча ХудайргеноваIта, тIоадаь нахашк а ехкаш цIелга дарба дайта. Цхьан шера иштта дарба даьчул тIехьагIа цIелт боацаш йисар из. Цхьаболча боккхача исташа дарбан молхаш ю тилагх, гIинагIолгех, тайп-тайпарча бIехача цацилгех, котамий пометах, иштта кх. дI.

Къаьстта кхераме а боккхийча летий тайп-тайпара «хирургически операцеш». Хирургехи дезинфекцехи шоашта хIана ца ховшие тайп-тайпара операцеш ю цар дентисаинтарни хьалашка.

Цу вуламерча гIуллакхацара дIахада лаьрхIад А. Османова. Цо язду: «Хулаш долча масса лазарашта дарба де ховш вола саг лаха сайх моттийташ хIамаш лелабаьд аз дIанзалца. Массанена хозала аьнна, дIахкхайкаду аз са лор воаккилген дарбан хьакъехьа сайна вIалла хIама ца ховлген. Фу дарба хургдар цох, молхаша не деча дарбах. Са дарбана метод ар дуIаш дарцен жайнаш язду ахаш цаьха са Iехадарцеп. Са оасна къамаьл деш санна мочхалаш вIашка а деттaш каьхата тIа йоазув дора аз. Цул тIехьагIа аьса йоазув даь кахат шолха-кхолха а дилле цамогаш хиннача сагаго дIалора. ТIаккха цунга оалар:— «ер жай» тIаьн вIала а вала дийлача цу лазарах цIеплургва хьо. Иштта Iехабора аз нах».

Вайна чIоагIа вовзаш хьамсара лоархIаш волча вай мехкахочо, халхархочо Эсамбаев Махьмуда Херсоне ше волаш бразильски чехка халхар даьча хана наха юкъера цIаьхха цIогIа даьннад: «Махьмуд»! ЧIоагIа цIогIа тохаш цун цIи аьккхар за перваш техха хилар бахьан долаш хьалха неттаа хиина вола, театре баьгIача зрителех цаI А. Варыкин. Махьмуда даьча халхаро чIоагIа цецваьккхарг сона лаьтта перваш юха сона а йоалаш цигга юха къамаьла де волаваннав из. Театре а доацаш, церкве хиннадалаpe ца тамашийна хIама дар из ахаргдар.

Тамашийна низ бола саг хиларах а воацаш, ший сакхетам Iалашa бIаьхий барахи, йолаш йолча хIанзарча техникаш пайда эцарахи яха кхаьчар вай Советски космонавта Леонова космически кема чура космически аьссалене дIаара а ваьнна цу тIа гIолла Iаьржача фордагарa дех Тайжача океанага кхаччалца нидь бе.

Iилманца мара довза йиш яц хIама.

М. ГРОЦКИЙ, лор.

7 бетта план кхоачашъяьй

Дика къахьегама толамаш даьхад семилетка тIеххьарча шера Грозненски химически комбината коллективо. Ах шера план хаьнал хьалха кхоачашъяьй. 152 эзар сом кходьед цар пачхахьалкхенна.

Комбината цехашта юкъе къаьстта дика котало яьккхай В. З. Мельниченко кулгалдеча полиэтилен арахецача цеха коллективо. Ах шера план вай бутт йистебоалаш кхоачашъяьй, хIанз август бетта чотах болх беш я из коллектив.

ДIадалача июнь бетта дика къахьийгад И. А. Уткина кулгалдеча № 132 йолча цеха коллективо а. Июнь бетта план 128 процент кхоачашъяьй цар. Иштта дика болх баьб № 131 йолча цеха коллективо, бетта задани 138,2 процент кхоачаш а еш.

Барт тайнача комбината коллективо дерзI укх шера план сентябрь бетта кхоачашъе.

Б. КУРБАТОВ.

«СЕРДАЛО»

2-гIа агI. 8 июль, 1965 шу.

КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

КПСС ЦК мартовски Пленумо еррига парте а дерригача советски халкъа а терkам тIаберзабаьб юрта боахам дIахо айбара, белгалъяьй из лоархIамегIара декхар кхоачашдара йола программа.

Пленума решенеш вахаре кхоачашъяр дукха дерригача халкъаш цхьана хьалхарча мугIарашка хила декхарийла ба культура болхлой, культурно - просветительни балха еррига кердача формашца кийчбенна а болаш.

Уж доккхий декхараш кхоачашдара вай республике йолаш я дукха культурно - просветительни учрежденеш. Боккха болх бу цар Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхошта юкъе. Духхьал 1964-ча шера юрташкарча культура учрежденешка 1500 тематически сайре хиннай, 12 эзар совгIа лекци йийшай, царех 4,5 эзар юрта боахама темаех а йолаш. Цига лалургIаш хиннав 929 эзар саг. 377165 саг чулоацаш 2896 спектакли концерти оттадаьд. Агитбригадаша 250-нел дукхагIа концерт гойтад 390 эзар сага. Библиотекаша гIуллакх даьд 218053 сага. Культура учрежденеша 180 эзар совгIа беселен читкен яьй 3 миллионал дукхагIа болча нахаца.

Вай республика культурни вахара боккха тIехьале хилар юрташкарча художественни самодеятельноста еррига союзни VI-гIа республикански хьажар дIадахьарах. Цу гIулакхо дика тоабир юрташкара беррига культурно - просветительни болх, гIо - новкъостал дир культура учрежденей материальни база чIоагIъяра.

Из хьажар дика чакхдаьнна хилар хьахьокх республика районий юрташкарча 1374 кружоке чувоагIача 26 эзар совгIа волча саго цига дакъа лацаро. 30 коллективон цхьаболча самодеятельни артисташен доккхаа деш лелаш хьажара лауреатий а дипломатий а цIераш.

Республике 32 библиотека я тIехдика болх беш. Цу цифраша хьагойт партийни советски организацеша кулгал а деш, юртарча интеллигенце — хьехархоша, лораша, агрономаша, кхычар хьинаре дакъа а лоацаш юрташкарча культура болхлоша боккха болх беш хилар.

Цхьабакъда, юрташкара дукха культпросветучрежденеш я балха боарам хIанз а лоха болаш, боаггIача беса из дIа ца боаржабеш, ди тIехьа дегIаухаш латтача бахархой хьашташта а къахьегамхой идеологически хьалкхебара декхарашта а жоп лургдолаш шоай болх вIаштIехьбаккха ца могаш.

Царех дукхагIа ярашцара дIаьннаацц формализм, цхьадолча культура цIеношка, клубашка, библиотекашка болх тесса лелабу, вахарцара хьаьда ба, производственни планаши социалистически декхарши кхоачашдара колхозаштей совхозаштей хьалхашка латтача хьаьда долча декхарашца эсала буа шоай болх, толашагIа йола опыт йоаржаяраш юкъейоалаярал нахадаш болх бац, наьха сакхетам чура мирача замах юхедиса зене эуламера гIуллакхаш дIадахара тIехьара къонсам эсала лелабу, ше эргаьнкха толирга дог доахаш латт гойтара агитаци а. НовагIа йолча юрташкарча клубашка болх беш яц массаьра художественни самодеятельноста коллективаш, агитбригадаш, геттара во дегIа ух изобразительни искусство а фотолюбительстве а.

Культурно - просветительни учрежденей болхлоша дагахкаба деза, хIанзарча этапе цар балха тIа керттердар — коммунистически дегIайла долаш нах хьалкхебари, цар политически къахьегамец хьинар айдари, коммунистически хьисапе къахьегам безам уж хьалкхебари хилар.

Юрташта махулла шефски новкъостал де а из дика гIуллакх кхоачашдара шоай дерригa низаш оарцагIаха а декхарийла я республикански городскойн культура учрежденеш, вай театраш, концертни организацеш, творчески союзаш, культура дешара заведенеш, культура профсоюзни цIеношь, клубаш, библиотекаш.

Эргаьнкха тоабе беза клубай болх, цар балха тематика, цунна юкъе дукхагIа яхьа еза производственни, культура, быта, ширача замах юхедисача зенерча гIуллакхашца къонсам лоаттабара йола, интернациональни доттагIлеш, машара темаш, цIаккха йиц ялийта йиш яц советски патриотизма темаш. Iомадала деза шоай доалахьа йолча еррига технически средствах пайда эца.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра доккхеш бехктоккхамеи декхар тIадож вай библиотекашта. Царех дукхагIчар болх тIаберзабаьб дешара сакхетам лакхбара. Цох кхоачамбац тахан. Цудухьа юрта боахама новкъостал дергдолча тайпара шерве беза цар болх. Вай вIаштIехьдаккха деза масса юрташкарча библиотекашка шоай передвижкаш, филиалаш хургйола гIуллакх. Кхашка дIа а ухаш къахьегамхошта юкъе бе беза кхетама болх, кхыдараш.

Юрташкарча къахьегамхошта дола гIулакха оперни базаш е еза Чехова цIерахча республикански библиотеках, районни библиотеках. Цар чу дьайийла хила еза юрта боахама специалисташта лаьрхIа отделаш, хIаьта заочни отдела абонемент. Юрта боахама болхлочун цхьаккха зийнка йиса йиш яц библиотекаша кхоачаш ца еш. Дикка лакхъе еза библиотекай методически кабинетий бехктоккхамал. Юрташкарча беррига бахархошта хIайовзаргйолча бесса йоаржае еза агрохимически знанеш. Цу гIулакха массе культура цIеношкен йоккхийча клубашкен вIашагIйоахка еза агрохимически халкъа университеташ, толашагIа йолча опыта кабинеташ, юрта боахама лектореш, лаьрхIа йола кинофестивалаш дIаохьа еза, дукха лекцеш еша еза, тематически сайренаш, коммунистически къахьегама ударникийн производстве хьалхе лелаерийн сайренаш е еза, къахьегамца цIи хезача нахаца вIашагIдеттадала деза.

Дийдала метаргдац коммунистически гIишло хьалъяра, керда саг хьалкхевара хьалхашка йатта декхараш толаме кхоачашдара дика вIаштIехьъяьккхача гойтара агитацен чIоагIа новкъостал деш хилар. Гойтара агитаци хила еза уйла тIайохийташ, хьаьда, вай замы декхарашта жоп луш, лакхара художественни боарам

ДУКХАГIА ДIАЕ шозлагIа юв хьажкIаш

Цхьан вкай тIара шера ши хьунахьам вай республикерча хьалашка чуона йиш хилар хьахьоахад дIалахача шерий практико. ШозлагIа хIаша культураш доакъараш совхахара йола йоакха резерв хилар совхозаштеи колхозаштеи. Общественни хьайбашта бокъонца йола доакъаро бала хьае торо хулийт цар.

Цулхьа дIадахача шерарчул дукха а дукхагIа укх шера шозлагIа юв культураш дIае дьахIад республика боахамаша, шозлагIа вэар геттарага дIахоачаш. Укх шерарча хаоттама хьалаша — дукха кийлхача дегIаша кIаьдаьлаьтта шозлагIа дIаювча культурай план кхоачашъярал совнагIа йоккхача майдаш тIа планал совгIа уж дIае вIаштIехьдоалийтаргда.

ШозлагIа юв культураш хангахьа дIаера лоархIам хила кхоахабеча Грозненски шурий совхозе дика вIаштIехьбаьнхаб из болх. Уккза балхаш ду поточни хьискпе. Ялат чуэнцаше а хьагул а деш аргIаш ду чах. Кхы ха из тулийташ лаьтта тоа а деш дIаюв шозлагIа юв культураш. Иштта дика дIахоладаьд уж культураш вIаювлга Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозе, кхьча боахамашка.

Цхьабакъда, ерригача республике геттара эсала лел шозлагIа юв культураш дIаера балхаш. Из бокха лоархIамера болх геттара ледара лелабу Надтеречни, Шелковской районашкарча совхозашеи колхозашеи. Цу районашкарча боахамаша кхьметтел хIанз а уж культураш дIае йозаьац. ХIаьта, уж балхаш толаша чакхдалара нел эша хьалаш а ла укхаза. Йоккхьача майдашкара чуийна дьаннад гуракьа дIадийна алаташ, йолаш а нел эша техника. Ха-м дIайодаш ма латтий, шозлагIа дIаювча хьажайий лерттIа хьунахьам чуэнара 4 дика силос йоллара а цхьаккха ди ца доадеш алатаи хьекха мукъа доалдоалача кхашка хIае еза уж. Шийкашкахьа дIаерал совгIа дика а дIа е еза хьажкIаш. Цу гIулакха бокъонца кхоачашъе еза шозлагIа культураш дIаера агротехнически мероприяте ерригаз комплекс. Хоадам болчча хьалех тийша да шозлагIа дIаювча культурашта лаьтта кийчдеера: лаьтте тешаш тIунеи хиларах, ралача хана оатталуш хиларах цхьан шерарча а дукхача шерашкарча а оасарех цIена хиларах, кхычарех. Дукхача шерашкара оасараш тIадолча моттигашка нух, волокуша, махка, катож йоалача агрегатаца 18—20 сантиметр кIоарга а тIуна йолча хана а де деза оахам. Уж оасараш доацача кхашка оахача хана 14—16 сантиметр кIоарга аха мегаргда из.

Гуракьа дIадийна алаташ чуйнача лаьттара овлаш доага а деш лаьттана обработка яр бокхача лоархIаме да. Массайолча моттигашка шерра хIаларжа дезаш да из гIулакх, бакъда цIи ца алийтара йолча ерригача бокъонаша аккар деш де деза уж балхаш.

ШозлагIа дIайийна культураш чоалханегIарча метеорологически хьалашна дегIаьоагIаш хиларца бIаьсти дIадувчул 10 — 15 процент дукхагIа де деза ги. Тlехига дIае мегаргьяц шозлагIа юв хьажкIаш. ДикагIа тIалийтара моллаш теха кийчъь мара дIае мегаргьяц уж. «ТМТД» яхача молханца кийчъю уж хьажкIашта обработка еча запозашка.

Магахьа сапна боахана ший хьажкIаш дIае безам хуле цхьан тоннах 1 килограмм «гранозан» яха препарат е тохаш кийчъе еза дIаюш йола хьажкIаш.

БIаьсти дIайийнача культурашта саппа гIулакх де а деза шозлагIа дIаювча хьажкIашта. Тракторераш, сеялкаш тIалийнача тIехьатIе яха шаьрдара, оасараш дIалахара, тIоадаа юхасоарара маьхаш вала деза дIаювча хьажкIашта тIехьа. Тlаьнийнача хьажкIашта 4—5 лорд яьчул тIехьагIа кхы цIаьха а вакха баккха беза норма. ХьажкIаш кIеаытагIа каргуогIолаш йайхача хана бича баккхаьа хургба из болх.

МугIарашта юкъе гIоала шозла культиваци яьза яргьяц шозлагIа дIайийнача хьажкIашта, хьалхагIа йоаккхаш 10 сантиметр, шозлагIа йоаккхаш 5—7 сантиметр кIоарга а йолаш. ХIара хий массаза тIех лаьтта цамна а доакхдаш шолаь хий теха деза хий дехкача лаьтташка дIайийнача хьажкIашта.

Бокъонца пайда эца беза шозлагIа дIайийнача хьажкIех. Цу доакъараш алсамдахара йолча йIаьхийча резервех биаза пайда эцар, республика колхозийи совхозийи кулгалхой, специалистий ерттерчахех цхьа декхар да.

М. БРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства карторча агроном.

ДАЬХЕННА ДУКХАГIА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Республика колхозийи совхозийи хьайбай фермай коллективаша укх шера хьалхарча ах шера баьча балха итогаш яьй.

Цу итогаша хьахьеих хьайбай боахам тIехьабусаш хилар дIалаьккхара, дукхагIа дулх, шура, фуаш дохкара, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра, хьайбай боахам айбара республика къахьегамхоша дукха къахьийгалга.

Падвугаш да республика колхозашеи совхозашеи шура, тха, фуаш дохкара ах шера план дикка тIехкхоачашъяь хилар. Дулхи коа тIара оалхазарашн дохкара ах шера план цхьа процент кхоачаш ца еш йисай. Цу дьаьъе эгара хьалха бехке ба Надтеречни, МалгIабика, Советски, Ведана районашкарча боахамий кулгалхой.

ХIаьта а соахка хьалхарча ах шера дехкачул 21 процент дукхагIа дехкад бежана а коа тIарча оалхазарий а дулх, шура — 17 процент дукхагIа, фуаш — 22 процент, тха — 1,3-зза дукхагIа. Соахка хьалхарча алх бетте охкачул цхи эзар тоин дукхагIа шура ехкай укх шера.

Хьайбай продукташ йохкара массе а тайпара план толаме кхоачашъяьй Грозненски Наурски, Сунженски, Гудермесски, Шаьла, Ачхой-Мартана районаша.

Хьайбай продукташ яхарен уж пачхаьалкхенга йохкарен даьнъе дика толамаш даьхад республика хьалха латтача дукхача колхозашеи совхозашеи. Царех я Грозненски района «Ермоловский» коа тIара оалхазараш леладу. № 1 йола шурий совхозаш, Шелковской района «Коммунизмага бода никъ» яха колхоз, Науръски района Ленина цIерах йола колхоз, Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерах йола колхоз, Гудермесски района «Октября 40 шу» яха колхоз, кхыдола а боахамаш.

Цунца цхьана КПСС ЦК мартовски Пленум хилча деза хайра шоай болх тоабаза йола фермаш а я республика цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи. Цига хьалхагIа саппа доха я хьайбай продуктивность, кхоачашъяьац пачхаьалкхенга шура, дулх, тха, фуаш дохкара планаш. ТIехьадусача боахамий кулгалхоша, специалисташа хайра йоакхо яц хьайбай боахам айбара, деррига кхоачамех хьетамца пайда эцара.

Пачхаьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план массе а тайпара кхоачашъяьац МалгIабика района боахамаша, шура, фуаш дохкара план кхоачашъяьац Шелковской района колхозаша, Ведана района—дулхи фуаши дохкара, Надтеречни района совхозаша дулхи фуаши дохкара план кхоачашъяьац.

Республикерча 55 колхозах пачхаьалкхенга бежанеи коа тIарча оалхазарийи дулх дохкара план 28 колхозо кхоачашъяьяц, хIаьта шура йохкара план кхоачашъяьяц 14 колхозо. Бежана дулх дохкара хьалхарча ах шера план кхоачашъяьяц 11 совхозо, шура йохкара план — 8 совхозо.

ТIехьайусачарех я «Ингушский», «Минеральный» яха совхозаш, Советски района Ленина цIерах йолеи, Ведана района К. Маркса цIерах йолеи, МалгIабика района «Кавказ» яхеи колхозаш. Вежалдаккха деза, масехк шу хьалха «Кавказ» яха колхоз хьалха латтачарех хиналта.

Хьайбай боахам тIехьабусаш хилара керттера бахьан да дукхача колхозашкеи совхозашкеи хьайбашна яа хьежаш хилар, фермай болх лерттIа вIаштIехьа ца баккхар. ХIанз, аьхкий шортта буц йолча хана а дукхача колхозашкеи совхозашкеи хьайбай продуктивность лохъяьй.

Эггара дукхагIа шура луча майи июни бетташка «Ингушский» совхозе хIара IаттагIара 4—5 килограмм мара шура яккхацар, иштта кIезига шура йоаккхар «Шалинский» «Кругловский» яхача совхозашка а. Доахаши гIулакх ца дар мара фуз из?

Цу совхозий директорашка, юхьхьаннарча партийни организацей секретарашка хатта доагIа: «Пленума решенеш хабарийца а долаш бокъонца йолча гIулакхашна кхоачашъе мала лелалургда шо», аьнна.

Дукхача фермашка лерттIа доал деш, ихом беш лелаьац доакъар.

Махулла дукхагIа дулх, шура, фуаш, тха пачхаьалкхенна дIаладара оарцагIбала безача, хьайбай боахам рентабельни хилийтара къахьега дезача метта кIезига моттигаш яц боахамий чурча гIулакхашта дукха продукци йоаш а.

Масала, МалгIабика района «Кавказ» яхача колхозо хьалхарча ах шера пачхаьалкхенна 64 бежан дIаделар. хIаьта чурча гIулакхашта 185 бежан дийнад, иштта дукха доадаьд яа, хьахкарч. Цулухьа вIалла а тамаш яц колхозо дулх дохкара ах шера план кхоачаш ца яр. Ведана района Орджоникидзе цIерахча колхозо пачхаьалкхенна дулха лаьрхIа цхьаккха устагIа дIабеннабац, хIаьта колхоза эшача гIулакхашта бе... 99 устагIа корабаьб цига. Цу тайпара масалаш кхычахьаре а доалале йиш яр.

Ведана, Советски, Шаьла, Сунженски районий цхьайолча колхозашка 60 процентага мара кхачац шурий товарность.

Колхозаштеи совхозаштеи докхаий ионаш хул кIезига хьоанал йола шура дIителарах а. Шурий хьоанал 3,3 процент мара ца хилар бахьан долаш кхы тIа а 88 тони шура дIаяла ваьш хилар Грозненски района Предгорненски опытни боахам. Ножай-Юрта района колхозаша дIачутелача шурий хьоанал 3,12 процент яр. Из бахьан цар кхы тIа дIаенна шура IалаьматI дукха я.

Хьайбай боахамера гIулакхаш тоалара эгара дукхагIа аьттув болаш да я хIанзара яр. Цудухьа хIанз геттера дика кхаба а лерттIа гIулакх де е деза царна. Из хьайбай продуктивность лакхъярга, пачхаьалкхен планаши КПСС ЦК мартовски Пленума решенеши кхоачашъярга бода никъгIа бола никъ ба.

Хьалха латтача боахамашка ха а хоиш пайда эц дерригача кхоачамех. Детта доахи а дулха дорстаду хьайбаш а ден-бус доажадеза вIаштIехьдаьккхал дукхача боахамашка.

Пачхаьалкхенга дукхагIа дулх, шура, фуаш, тха дохкара тIехьара нхь шерагIа яржаш латт республика хьайбаш леладерашта шевъе. Парте райкомий, районий юртбоахама управленей сийлен декхар да хьайбай боахам дIаходегIабоалабара, семилетка тIехьарча шера план кхоачашъяра тIагIертта къахьегача колхозаштеи совхозий болхлоштеи эшаш дола новкъостал дар.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА 1965 ШЕРА ЯЛХ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВОДКА

(хьалхарча ах шера планага диллача проценташца).

	шура	дулх	фуаш	тха
Грозненски	122	104	114	107
Науръски	117	109	122	105
Сунженски	110	107	115	157
Гудермесски	108	105	110	110
Шаьла	108	105	107	101
Ачхой-Мартана	103	102	132	108
Назрани	103	75	122	105
Урус-Мартана	103	114	129	128
Ножай-Юрта	103	69	106	103
Советски	101	33	103	124
Надтеречни	101	53	73	109
Шелковской	98	113	93	108
МалгIабика	93	58	79	88
Ведана	94	29	102	100,6
Ерригача республике гIолла	110	98	112	109

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА МАССЕ ТАЙПАРА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬ КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ

(хьалхарча ах шера планага диллача проценташца)

КОЛХОЗАШ	дулх	шура	фуаш
Гудермесски района «Октября 40 шу»	178	164	125
«Кавказ»	150	105	108
Шелковской района «Коммунизмага бода никъ»	146	100,5	131
Науръски района «Россия»	144	107	116
Ножай-Юрта района «Коммунизмага бода никъ»	130	—	—
Шаьла района Ленина цIерах	128	150	—
Сунженски района «ЦIеча Зонара» цIерах	119	106	120
Шаьла района Куйбышева цIерах	116	111	—
Науръски района Ленина цIерах	116	116	100
Грозненски района «Советская Россия» яха	115	131	—
Сунженски района XIX партсъезда цIерах	115	119	176
Шаьла района XX партсъезда цIерах	110	122	—
Грозненски района 1 Мая цIерах	108	133	118
Сунженски района «Орджоникидзе» цIерах	106	144	—
Шелковской района Ленина цIерах	105	128	107
Грозненски района «Новый Быт» яха	101	114	158
СОВХОЗАШ			
«Ассиновский»	314	104	—
«Южный»	210	111	143
«Знаменский»	185	100,2	—
«Новогорский»	170	140	—
«Джалка»	163	110	108
«Старо-Юртовский»	148	112	147
«Новогрозненский»	144	106	—
«Красноармейский»	133	102	—
«Гудермесский»	133	104	—
«Гехинский»	128	114	—
Мичурина цIерах	122	107	—
«Терский»	118	122	108
Кирова цIерах	118	106	—
«Дружба»	118	107	—
«Грозненский шурий»	115	110	134
«Горячеисточненский»	114	116	151
«Горец»	113	105	154
«Самашкинский»	111	102	—
Республиканска юртбоахама опытни станци	110	148	—
«Ермоловский»	108	148	116
№ 2 йола совхоз	107	128	147
«Лермонтовский»	106	105	155
№ 1 йола шурий	104	118	143

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА АХ ШЕРА ПЛАН ВО КХОАЧАШЪЯЬ КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ

(хьалхарча ах шера планага диллача проценташца)

КОЛХОЗАШ	дулх	шура	фуаш
МалгIабика района «Кавказ»	51	108	58
Гудермесски района «Дружба»	270	90	14
Шелковской района «Красный пахарь»	131	92	85
Шелковской района Микояна цIерах	158	85	08
Сунженски района XX партсъезда цIерах	99	117	88
Сунженски района Ленина цIерах	31	95	100
Советски района Ленина цIерах	58	77	—
Ведана района Ленина цIерах	63	78	—
Советски района «Нерда вахар»	53	66	—
Советски района «Кирова» цIерах	45	68	—
Ножай-Юрта района Ленина цIерах	43	—	—
Ножай-Юрта района Орджоникидзе цIерах	33	—	—
Ведана района Карла Маркса цIерах	19	82	—
Ведана района XXII партсъезда цIерах	14	74	—
СОВХОЗАШ			
«Победа»	81	98	—
«Ингушский»	78	91	—
Ленина цIерах	70	78	—
«Верхне-Наурский»	70	80	—
«Минеральный»	47	58	—

Сий дола цIи яккхар духьа

Гороа Гудермесерча машиньаькъахоша дика лоархIаш я иов. Косолапов мастер йола периодически ремонт ю йоккха дех.

Дукхача нахах латтача депо коллективе атта диц хьалхле лелае.

Йоккхача, сийодача, кердача производственни корпусе дIачуваьлча колу болх кхехкаш хилар. Балха ди хIана мара дIадиладеннадеце а, хIаранега йолаш и хьадда заданеш, хIаранена доь ший фу де деза.

Косолапов Дмитрий Яковлевича бокххача безамца дувц шоай цехерча нахах а коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхар духьа къовсам шоаш иштта лоаттабу а.

— Бетто, квартала, ах шера план хаиал хьалха кхоачашъяр духьа цхьаккха минут зехьо ца йоаеш къахьийгар хIара дейна, — боах цо.

Коллективе дукха ба лакхара гоаьл йола ремонтиникаш. Шоай гIулакх дика довзаш слесараш ба Йакаев Лема, Комков Анатолий, Бурганский Александр, Григуленкий Петр, Кобылин Степан. Лакхара дикал йолаш болх а беш 120—125 процент кхоачашъю царех хIаране заданеш. Болхи сайрийнарча школе дешари цхьана тарде вIаштIехьдбал ... Лобзеев Николая, Мельников Федора, кхычар.

Кхетамца болх вIаштIехьбаьнхача къахьегама коллективага торо хулийт графикал хьалха бувлаш тепловозаш ремонтера арахецарал совнагIа, шоаш яхь лаьцача подъемочни ремонт еча цеха новкъостал де а.

Цеха болхлоша шоашта хьалхашка декхар оттадьд ремонтьи балхаш дарга дIадодар махулла кIезиг а деш сихеи лаккара дикал йолаш тепловозаш арахеца. ДIабахача 6 бетта 3025 сом кхоаььл цехо.

Иштта вIаштIехьдаьннад шун иштта ахча кходе? —аьнна хаттар дир оаха Дмитрий Яковлевичага.

— Ремонте отта ха хьатIа кхоачача хана 30 процент ювенна хул тепловозий поршнеш. Юха а нарех пайда эцаргболаш тоаю оаха поршнеш. Цу гIулакхо йиш хулийт оатхалаша йоакха ха йIаьхъе, цунца цхьана ремонтага дIадедар кIезигде а, тепловозаш сихагIа арахеца а. Заводской оатхалаш массаза иича хул тхога.

Цуйнина дъахьег коллективо йарчача дийнахьа. ХIаьта а корабоагIа наха общественни болх бе ба. Даим хувиалуш цехе производственни практика яйхьеш хул тайп-тайпарча дешара заведенешкара дешархой. Укх денонка практика йистеьлар № 8 йолча Гудермесски профессионально-техническе училищерча 6 сага. Училище йистеьяккхачул тIехьагIа шоаш балха дIавоцар дийхар цу 6-не ерригача коллективага. Цар болх бергба цехе. Коллективацарча беррига говзанчаша дика новкъостал дир практикантазта болх карабергбара. Вокхача безамца тIаийцар коллективо къона говзанчаш.

Цхьанне а кхоиц юкъарча гIулакхата дIайоза хь. Массанар цхьана ара а вьаина шоай производства территори цIенйир цар, беседка йир, ломсаги дизаши дегIар, хIаьта производственни помещенеш гонахьа — кIотаргаш арIар.

Цхьанкха сагаш цу коллективана ер шу хьалхча доха къахьегама дисциплина толхаь, харцахьа хIама даь. Иштта оади, гIулакхаш болаш хьабоагIа уж.

Цехо йолаш я шай волейбольни команда. Толамца доаш ця спортивни лоьашка. Цуна долча гIулакха лаьвхIа майда кийчъяьй. Шоай команда довзача хана балхара мукъа баьлча цунга хьажа боах цехо болхлой.

Кхы дукха а дика гIулакхаш да ремонтникий чота тIа. МоллагIа шоаш хьаллаьна гIулакх ка маьхала а йолаш дицза чакхдоакх цар.

Шеко яц, цу цехах кастта коммунистически къахьегама коллектив яха сийдола цIи тулларгхиларах.

А. МАГОМЕДОВ.

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ

Массанена дагадоагIа Калинина цIерахча поселок йхьа вIаьмга хIамаш йохкаш йола тукеи почтеи мара кхы цхьаккха культурни а общественни а учреждени йоацаш хиина. ХIанз-м араьхьа цхьа-ши шу даьккхача сага поселок атта йовзарг а яц. Дукха хунцамаш хиннад укхаза тIехьарча 3—4 шера. Аккахара кинотеатр, берий беш, лелош, йоаккха юкъера школа, поликлиника, иштта кхыйола учреждениеш хьаньаьй.

ХIанз дукха ха йоацаш мара хьайийлаш укхаза «Быткомбинат». Болх бе йолаенна дукха за еце а бахача наха йовзаш, дукха езаш, цар хьашташ дикаа кхоачашдеш а из. ХIанз-м цхьаккха саг гIоргвац кхыча моттиге молла гIа оийина эрааш дола гIулакх дайта, хIама аьлча шоай ба цар из гIулакх дикаа хозеи кхоачашлергдолаш мастараш. Карточка дакхха безам бий хьа?

Дика фотографи йолаш а. цига дика кхоачашлу нахьа хьашташ. ХIаьта парикмахерски а я укхаза маIача наха а кхалнаха а.

Еха туфлеш е ботинкаш тоаеш мастерски-м массаза а хиннай поселке, бакъда, хIанз-м шоашта беззача тайпара цIена кога гIирс хьабийта а йиш я бахача нахьа цу комбинате.

Шоай болх безаш, нахьа хьашташка хьежжа шоай болх тоабе гIерташи ба кога гIирса мастерска болх беш бола мастераш.

Къаьстта дика болх барца беламаьнай быткомбинатера барзкъаш тегаш йола ателье. Дика тоабаьб цу ателье болх. Жалобаши предложенеши книжка тIа хьажача баркал оалаш мара яздаь цхьа доц кераденгIаргдац.

Иштта шоай болх тоабе харах план кхоачашъе а тIехкхоачашъе а вIаштIехьдоал ателье коллектива. 6 бетта план 130 процент кхоачашъяьй.

План кхоачашъю цар тегача барзкий дикал тIехдика а йолаш. Цхьа саг хиннавац хIанзалца заказ даь хIама лерттIа тийгаац аьнна вена, бакъда, баркалаш яхарашм дукха ба. ХIанз оцъ мастера коммунистически къахьегама ударникаш яха цIераш еинай. Царна юкъе ба цш. И. Алмазова, А. Кудрявцева. И. Корнеева. ХIаьта ерригача ателье коллективо яхъе хьалхле лелаю шоллагIа бутт ба. ЦIе байрахь шоашкара дIа ца дикийта дага ба № 1 йолча быткомбинатера ателье болхлой.

М. ЗЯЗИКОВА.

болаш. Из кийчъеча хана терхалде деза боахама а района а вахар, царна хьалхашка латта декхараш.

Вай республика юрташка болх беш я 25 халкъа университет. Бокхача лоархIаме да халкъа университетий болх дIахо дегIабоалабарца цул чулоацам шербари. ХIана къаьстта терзо е езаш я юрта боахама знаней факультет.

Советски саг хьалхевара бокха болх беча хана, цIаккха диц ца луш дагадоаттаде деза цу наькъа тIа вай моастагIа волга—уж да коммунизм хьалъяра вайна новкъарле еш дола шираче ваьнах юхедиса тайп-тайпара зене-дуланера гIулакхаш.

Оалаштара тоабе беза культура цIеношка, клубашка, библиотекашка йолча атеистически кабинетийи уголокийи, культура университеташкарча атеистически знаней факультетий болх.

Iилма-атеистически балха тIа терхал дахаа дарийдац, цу лелабераш хIанзарча хьалашца дIахарбала гIертадга. Атеистически болх толамца дIабахьара ха деза дикнах тешараш лелаб, цар.дагардар, хьалта долча бахьанбашца юкъенна хила еза атеистически пропаганда. Дикнах тешараш тувабенна хилар бакъ-де йола шоай юртарча а районерча вахарера масалаш а кхуллаш. Культура цIеношкеи клубашкеи яь на Iеш, хIара дезала юкъе а еза атеистически тешаех йола беседаш, лекцеш. ДукхагIа вIаштIехьаха еза хеттаргий жоппий сайренаш, устни журналаш, диспуташ, иштта кх. дI. ЦIаккха диццадийта мегаргдац атеистически балха тIа керттердар дикнах тешаш болча нахана къаьст-къаьста къамаьл деза хилар.

Шерра дегIаенача художественни самодеятельносто вахаре гучаьхара ший керда формаш, хьахьекхар хIи тIехьагIа ма сомлуш, хоалуш хилар. Дукха за йоацаш чакхъьинача юрташкарча художественни самодеятельноста къажаре йоккхача халкъа искусства орбита тIа аьлар цхьайола коллективаши самодеятельни артисташи. Тайп-тайпара, сахъерзаме яр цар программа. Цу хьалхара толамаш чIоагIде деза, цхьаккха коллектив, цхьаккха артист дIаиъастийта мегаргдац. ДегIаккхула еза халкъа творчество, тоабе беза цар болх.

Юрта боахама балхаш деча хана кхашкарча берригача къахьегамхоига культурни гIулакхаш дуаурсьолча тайпара хьалаш вIаштIехьдаха деза вай.

Юрта районашка аккара гастролаш йолаенней вай республикански театрай а концертни организацей а. Духхьал аьхки 600 концерта спектакли гойтаргъя цар юрташкарча къахьегамхоши. Районашка йокийтаргъя дIа-ьха леза автоклубаш, краеведчески музея а изобразительни искусства музея а выставкаш, юрта районашка хIана болх беш я 110 агитбригада. Моттигерча органий кулгалхошна нийса пайда оца беза цу кинех уж лолчча метте. Цхьаккха механизированни звено, цхьаккха ферма, бригада йиста йиш яц агитбригадан концерт, газеташ, журналаш, боевой листокаш, кино-картинаш ца хьош. Мадарра аьлча хIара къахьегамхочоа хила деза уж.

Юрташкарча культура учреждений болх ертабаьккха тоабара чоалханера проблемаш ястара хьалхагIа кхоачашъе езараш я цу юрташка балха бола кадраш. Уххала за дукхагIа доалла кхоачамбоаларш.

Штатни болхлошта юкъе 12 процент мара бац юкъера образовани йолаш, вокхаш берригаш лаьхерен, йистаккхаьна лаьхерен, лаьрххIа юкъерен образовани йолаш ба. Кастта нийслу юрташкарча культура учрежденешка балхах дог ца лаьа, тIадожалаьча гIулакхах дог дIаухий боаца, инициатива йоаца нах. Юрта культура болхлой вахаро дIадехачул тIехьабусаш хилар ла йиш йоаца гIулакх яц. ЦIенхаштта йоаца кадраш балха хьайе мегаргьяц.

Культура Министерствас цхьадола гIулакхаш ду болхлой кийчбара. Укх шера духхьашха 56 культурно - просветительни болхло арахийцаб вай культурно - просветительни школа, ужжад болхлой арахийцаб музыкальни училища а. Берригаш хIана болхац аьнна районашка гIоргба уж болх бе. Цул совгIа укх шера кийчон курсашка дийша вартва юрташкара 220 культболхло. Укх шера музыкальни училищеи культпросвет школеи дийнахьарча отделене хьаьцаргва 140 дешархо, сайрийнарчеи заочнии отделене 80 дешархо.

Специалисташ чIоагIа эшаш хилара хьежача-м кIезига ба уж.

ЛоархIаме хиларах тарра пайда эца беза, производстве балха болхаше ВУЗ-ий, юкъерча дешара заведеней заочни сайрийнарчеи отделенешка кадраш кийчъяра формах. Советски Iаьлала 50 шу дездар тIаккхоачаш культура берригача болхлой лакхерен юкъерен образовани хургйола гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

Дукха моттигаш нийслу, моттигерча культура болхлоша эшаш дола бытови хьалаш вIаштIехь ца дихарах дукха специалисташ юрташкара дIаухаш. Из гIулакх тоаде а деза, специалисташ чIоагIбе а беза.

ХIана а дукха комсомольски профсоюзни организацеш я культурно - просветительни балха юкъера чIоагIа юхагIерташ.

Бехктокхаме декхараш кхоачашдара яIайха, наргIата хила еза клубашкеи библиотекашкеи, уж Iалашъяь хила еза эшаш йолча инвентарацеи оборудованенеи. Боккъалдар аьлча из гIулакх дика вIаштIехьдаьккхал ала йиш йолаш ям.

Дукха клубаши библиотекаши юс йоагIача бесса ремонт ца еш, йоагIе хIана йоацаш. Цар чу йоагIаш йола порядок е торо йоацилга дац из. Торо йолаше кулгалдеча наха йоакхо ца яри бехктокхамах йоацаш болх тесса лелабари да царех дахар.

Цу гIулакха иштта бехке ба, аргIанора совещани дIалхьара торжественни собрани лра зрительни зал езача хана мара клуб йолаш йолга дага ца дохаши, шоай оагIонгахьара культурно-просветительни учрежденешта наладдаш новкъостали кулгалм эшаш хиларах бинлуши бола партийни, советски, боахамеи органий дукха кулгалхой а. Цунах хетта ала дезаш да колхозий а, совхозий а, кооперативни, профсоюзни кхыйолчеи организацей а дукхача махка культфондаш юсилта е боагIача бесса нийса царех пайда ца эцилга. Иштта тесса йита йиш яц культура учрежденеш.

ХIанзалехьа уйла а яь кхоачашде деза культура цIеношта, клубашта, библиотекашта капитальни ремонт ярен, цIи летае мел езача хана кхоачамхилал йоагоча хIаманца уж Iалашъяреи дола декхаш.

Дукха оагIош йолаши сий долаш болх ба культпросветучреждений бар. Доккхий декхараш да царна хьалхашка латтараш. Шеко яц культпросвет учреждений болхлоша уж декхараш сийленца кхоачашдергхиларах.

В. ТАТАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а культура министр.

УЗБЕКСКИ ССР. Дунен халкъашта юкъерча хенгий-меховой аукционашка массала толам боаккхаш я Бухарски элтарий завода продукци. Тlехьара Ленинграде хиннача аукционе из дика могайир шоатакъеи итт мехкарча инкалаша. Духхьала Итале, ГДР, Японе нийцар 200 эзар бухарски элтар.

СУРТА ТIА: экспортни продукциза начальник Лидия Иванова за вода керттера инженер Фахтулла Абулхайрова элтарашка хьожаш боахк.

Н. Ковчева сурт.

ТАСС фотохроника.

УРДУВ ДАККХАР — САГА СИЙ ДОАДУ ГIУЛАКХ

Дукха ха йоаццаш арадаьннача № 77 йолча тха газета тIа оаха непотехар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически института студентиаша яздаь гуччахьара письмо. Цу тIа цар эттадаьча даьш чIоаггIа терхам тIеозаб газет дешарий. Сагах урдув даккхар — из сага сий доадеш гIулакх долга белгал а доаккхаш, цу нийрча гIулакхаца тIагIертта кьовсам лоаттабе беза яхаш письмош ух редакце. Тахан оаха уж ноанор тIа нолаток царех цхьадараш.

Новкъостий! Яздо тхога цу хьакъехьа. ДIаха а дувцаргда вай из дош.

ЛА МЕГАРГДАЦ

29 июни «Сердало» газета тIа нана тха арадаьннадар «Вай ираз — вай нохй бо доал» яха Нохч-ГIалгIай педагогически института студентий гуччахьара письмо.

Кьаьнача замах юхейнна во ламалаш, традицеш лелаю нах хIана а болаш ба, хIаьта тахан уж тайпа нах коммунизм хьалъяш боахкача нахаца тарлургбац. Из дина хьагойт студентиаша яздаьча письмо тIа.

Республика кьахьегамхоштэ карагIдувлача дикахьйча а хозача а гIулакхашта юкъе кьаьстта нийрча, сага сий доадаш хIама да урдув дахар.

В. И. Ленина васкеташ кхоачаш а деш хьамсарча Коммунистически парте паргIата кьахкай нкалсаг а. Вай мохк бepригача кхалнокаца цхьаьна хьацара кьахьегаш бе гIалгIайи нохчий кхалнах а.

Урдув дахар зене гIулакх долга дукха хо хьалха халкъе кхетадеш хиннад. Хьаьнал шо 1914 шера арадаьннача «Терек» яхача газета хьишта яздаьд: «Сег йоалязза болча гIалгIай нагийча нака болкха тийша болх баш да урдув, хийне нах воахарах бохабаьб цо».

1912 шера Кьаьарам-Веазоне гIалгIай халкъе вилагий съезд йолча хано а дийцад урдув даккхаро деча зенах. 1913 шера нарто Владикавказски округа Цхьоалагiча участка юрташий бахача нахк шоай викалаш бахийтар мохк вIашагIкхийттача. Цар цига дийцар урдох дола дош. Мохк вIашагIкхийттача оацам бир «урдув кьаьна бахача наха лулан дош, кьаьо дайташ а нах бабеш а гIулакх да», аьнна.

ЦIендаь урдув юкъера дIадаккхалца из кIезигагIо долийхаргдалаш, йийха агIонча сага, цун гаргарча наха деза оагIаташ тергдоацаш дувнаш дайтар йийй а зIамигача бага дьешие.

Цу дерригнаш хьахьонх, дукхо хьалкагIо а телашагIо, хьаькьал долаш боле нах урдонна дукхьала хиннаргб.

1914 шера «Терские ведомости» яхача газета яздора, «нах цIана кIезига - дукха кхеташ бовгIо урдув дахар деш доацигга хилараx, укх гаргарча хана цIендаь дIадоахиааргда из аллх гIулакх».

Уйла кхаш. Цу хана а нийте яздош хинна, наха гоаме хинна урдув тахан а цхьаболчар даххош да! Из доккха эхь да.

Мехкараша шоай письмо тIа нийса язду. Урдув даккханга вай хана ла мегаргдолаш гIулакх дац.

Советий мохк кхалнокага кхаьчай боккъонца йола паргIато, ираз. Цхьанихa моттиг яц мобча наха нийсса кхалнаха болх цо баш. Керда коммунистически оамалаш, традицеш дa тIакьа дукхагIо дегIаухаш латт вай республике а.

Цудухьа болча тайпара гучабаха беза тIехьадиса гIулакхаш леладу нах, массаза а лира кьоввам лоаттабе беза царца.

«—ТIехьадисача гIулекхашта дукхьала кьовлам лоаттабеча,— йоах КПСС XXII съезда материалаш тIа, — боккха лоархIам болаш я общественни мнени».

Цудухьа еррига общественность дехарийла я урдув доаккхарашца кьовсам лоаттабе.

З. ДЖАМБУЛАТОВА,
исторически Iилмай кандидат.

ОАХА ДЕГ ТIАРА ХЬАЛЛОАЦ

Дукха ха йоаццаш дийцар оаха «Сердало» газета тIа нейIа тхо подинститутера мехкараша яздаь письма. Тхона а уж уйлаш дег чу латтар, лерттIа кхетадаьд тха йикарашa из гIулакх. Шиддаьнна, наха цо эшаш дола гIулакх да из саг кхаш вайнаха лелаер.

Дукха уйла яьр оаха мичара ух-хьогI таш из дахча зIамигача сага яхаш. Нийса а яздаьд цу письмо тIа: дукхагIо йолча хена саг йоалае гIерташ даккхараш хьерчаду. Цу тIа гIолла хул керда бахе кайшача кьоначa наха юкъе хулаш дола цатоамаш, цудухьа нийслу вайна юкъе цхьадола нийрча, хоза деаца гIулакхаш, массала, хIа аьнна баха хоашшашехьа саг йитар, е из шо дIаяхар. Иззамо моттигаш кIезигагIо хургъяр вайна юкъе, йикарий, вай воаша йоагIача тайпара цу гIулакхa дукхьале йоре. Тхона дукха беза тхоай дай-наной, уж ба тхо хьалкхадьраш, тхона нийса ниьть хьахараш, цар сий ноаьан дергда наха, баьнда, вай хургвача вахарах дувцадена дешаш вай воаша дувцо дезa.

Вахарах беха дезалаш дукха кIезигагIо хургбар саг йоалаеча зIамигача сага а, мааре йодача йола а кьадениа гIулакхаш хьал ца дувцаре. Вай дай хана дола хьадоагIо яхаш лелаш да вайна юкъе,—йоах, «бIаргтохар» яха Iадат. Мегий нах, шуга хетта воаxи тхо, цаьа баргайоарах машта йоаз шоана, мишта юг оаш дунен тIа мел воха цхьан тхоа кIела шоанца яха, дезал кьаьнкхобе езаш йола саг?

Иззама кхы дукха а нийслу гIалгIашта юкъе саг йоалаеча совлон дола хIамаш. Уж дIадахара вай массане воашта могар до деза. Тхо дег тIаро раьза да, доттагIий, оаш дIадоладьча гIулакха.

Лира кьовсам лоаттабе беза дIаяхача замах юхедисача нийрча гIулакхашца.

М. ЗЯЗИКОВА,
Х. МАЛЬСАГОВА.
№ 8 йолча ателье болхлой.

ФЕЛЬЕТОНА МЕТТА

ТИКА ЧУ... «ФОРД»

Укх тIехьарча шерашиа Старопромысловски районе дукха кьаьнкьай шолаш, бераш башнаш, тикаш, кхьидоли гIирошш. Дукхачо кьахьегамхой хьашташ дина кхачадаьд.

Ши кIира соагIо ха мара яц Иналтина посалие «Березка» яха керда промышленни тика хьайийла. Из хьасоларга чIоагIа оатийсар кьахьегамхоша. Цар тIеэдаьнна дегаш сиха цатар дахар «Грознефтестрой» треста СМУ-8 гIишлоккхоша гIираш хьалдеча юхе дита кхоачамбоацараш баьхан долаш.

...4-ча июле, кIиркадийнахьа. Цу дийнахьа еалаш бар дукха кхакьаргамхой. Цар дезага бар шоашта эшар тикашкара эца, кьаьстта керача тиканна эшача тикарга хьажа. Цу дийнахьа цу тикачу нийоблиараш беаргадийра гIоланна а дига ца хинаш.

Даннадза тIехьагIо чIоагIа дагIо долалеер. Цу хана кIалхарча этажа Iонала баьнна латтача ийдархоша. Боахар: «Дина ботх ба мукъа волча хана, гьаьна Грозненски форда тIа луйча яха ца вaхаш. Тика тIо хьажа мара везац, бoахар цар». Ай, тика чу фордмен кийе ду буваш ба. Фу дуаца вахар аьнна хетаора хIаьтта царна хьатIаьнна цар дуьцар хьастIаш дага.

Дукха ха еланаш цар дуьцучух кхета. Промышленни тина куйнаш шолагIча этажа лагIаш тIа гIолла хьалтIаьвла валча кьаьхкашка этта сурт во дар. Карнизаш нораш кIезига лунгIа дIадоа йоалаш ца хилар баьхан долаш, норa тIа IотIа а детталуш, ккурипаргах оаша чухьнаьа хьачуурхаш дар хай. ХIа-а яр ба хьона йийдарьхьа бийца форд, из баьхан долаш кхаьча хиннай царга гIайгIа. Цар дийцар кхыдар хинадар. Тика чу дIачувоалача тхона дукхьалне кхайтар галантерейни отдела заведующи Чайна Анна Ивановна, зIамагIйола продавщица Султыгава Лиза. — Дувча доагIий ше тхлоцига. Иако эттараш ду цар. Тамаш я эаш хиланзар. Тика чура ий кхайла доаккхи хий латтар. Ведараши, тезаши бе а довлхаш хий чуда араданкхаш бар тика бохлой, техничаски болхлой. Ийдархоша дечахттаро яаго дола кхуяш бацар цу чу бовх баш бола нах. Хьачуурхача кхаа карзагIа баьхабар уж.

Из лоархIаме гIире хьалйаьча «Грозпромстрой» треста СМУ-8 кулгалхоша, из хьаоацача пачхьалкхен комиссе дакъа лоацаш хинарашa хьатгача баьхахьа да цу гIулакха бокъо вар малагIа ва. Дlаха йодача хана из кхы ца нийсдалийтара сиха оарцагIо а баьнна, уж кхоачамбоацараш дIадаха дехарийла ба треста кулгалхой.

Б. МАГОМЕДОВ.

Московски IV кинофестивале

МОСКВА. 5 июле съездий Кремлевски Двореце торжественни хьиса де хьайийлар IV-гIа Дунен халкъашта юкъера кинофестиваль.
СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): С. Бондарчук (СССР), Радж Капур (Инди), И. Скобцева, Г. Александрова (СССР).
А. Конькова сурт. ТАСС фотохроника.

МОСКВА. IV-гIа Дунен халкъашта юкъера кинофестиваль.
СУРТА ТIА: «Малаа хьо, доктор Зорге?» яхача фильме Рихард Зоргерольловаль нIи хеза вола немецки киноактер Томас Хельцманни цун се саг актриса Густа Хельцманни «Москва» яхача гостиница балкона тIа.
А. Конькова сурт. ТАСС фотохроника.

МАШАРА КIИРА

Росток (ГДР) хьадийлад «Балтийски форд машара форд хила беза» яхача лозунга кIала дIахьош йола 1965-ча шера Прибалтикера машара кIира.

Города центральни майдан тIа — Эрнст-Тельман-плаце хилар йоккха митинг. СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Пачхьалкхен Совета Председатель вола В. Ульбрихт, Министрий Совета Председатель В. Штоф, республика кхыбола дехкалаш, кIиран юкъе дакъа лоацаш йолча мехкий делегацеш, цу дахьке СССР Форда Флота министр В. Г. Аккаев керте латта советски делегаци а йолаш барааш хилар цига.

Митинге хъамаьлаш дир В. Ульбрихтен В. Штофеи.

Доазол дехьара

ТIЕМА ХУНТА ОАКХАРАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 5 июль. (ТАСС). 18 дакъа гучадьннад доминиканцаш йоабара бехке еча Доминиканска Республика тIема хунтана хьалхашка оттаь обвинени тохкача сага боккъонца йолча межамерикански комиссена. АП агентства яххача бесса, Санто-Доминго юххерча ферме сихха дIадехка декъий гучадьннад, аьлар комиссе представителa Даниэль Швейцера.

Комиссе болха итогаша юха а бакъду США-ас лIоагIа хьаллоацаш йолча инарала Имберта тIема хунтас шийна террофаца полковника Кааманьо конституционалистски правительство хьаллоацаш дола доминикански халкъ кхераде гIерташ хилар.

Цу гIулакха лаьрхIа беррига мехка дукха нах лувц хунтас. Гаьнарча моттигашка дIаккхувлаш оакхараша сапна боа а беш, шоай лараш йоллра лаьттагIа дIабехк дийнараш. Сага боккъонашта йолча межамерикански комиссе баьча хьоама лаинеша яхачоах, шитта вийнав хаьца хиннa 50 саг.

ТIема хунта набахтенаш хьаллийнай, аьлар комиссе председатела Мануаль Бианче. Дукха нийна наз мича бахаб ца довш бовш хилар бегалдир цо.

ДРВ КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТЕРСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Вьетнама гIулакх къарастадар — вьетнамски халкъах дIакъоастадургйоаца цун бокъо. 1954-ча шера Вьетнама хьакъехьа хиннача Женевски согланаша лархa тIа нIаштIехьдаккхаза завгдоацаш да вьетнамски дош. Вьетнамски халкъа чурча гIулакхашта юкъедеха цхьаккха бокъо яц АНЗЮС-а агрессивни блока, йоах ДРВ МИД заявлене тIа. Вьетнамски проблемаш юнаран АНЗЮС-а агрессивни тIема блока совета сессе ДРВ адресах харцдараш дувнача кьамаьлаш дукхьала протест я цу тIа.

Вьетнама Демократически Республика правительства хьадех йоах заявлене тIа вIашагIкхийттача Штатий тIема персонала а цар сателлитий а беррига бIу Къулбехьен Вьетнамера арабаккхар.

СОВЕТСКО-ИНДОНЕЗИЙСКИ ВIАШИ ЮКЪЕРА ГIУЛАКХАШ

ДЖАКАРТА, 5 июль. (ТАСС). Индонезе Республика мехкаьтта промышленноста министерствaн еррига союзни «Машиноэкспорта» объединенен юкъерча контракта тахана кулгаш яздаь ухказа. Цунца дувзаденна Индонезе мехкаьтта индустрена хIанзарча мехкаьтта оборудоване йоккха парти дIалургья советски оагIоно. Советски Союзо Индонезе йохийтаргья специалистий — мехкаьттахой группа. Индонезийски инженерий техникий йоккхача группо СССР-е чакхйоаккхаргья производствени практика.

Тхона яхоачамхулаш да Индонезийски Республика кьамаш прогресса гIодеш дола советски Союзацара доттагIлен гIулакхаш дегIадаккхар, аьлар ТАСС-а корреспондентага мехкаьттам Iалама газен пачхьалкхен министра Дилтор Сутовос.—Советски Союзера мехкаьтта оборудоваш йейтаргйолаш хьалхара кулг яздаь контракт — из индонезийско-советски экономически бувзамера йоккха событи я. Тхоай советски доттагIашта доккха баркал оал оаха, хIаьта вайна юкъера гIулакхаш дIахо дегIадоагIаргхилараx тешаш а да.

СЭВ БОЛХ БЕШ Я

ВАРШАВА. Транспорта йолча СЭВ Массазарча комиссе аргIанара заседане болх Закопане чакхбаьлар. Заседане дакъа лоацаш хилар Болгаре, Венгре, ГДР, Монголе, Польша, Румыне, СССР, Чехословаке, иштта «Машиностроенешта юкъера гIулакхаш лелаеча Комитета» викалаш.

1966—1970-ча шерашка СЭВ членаш йолча мехкий транспорт дегIайоалара планашта координировании яра йолча керттерча проблемах шоашта хет-хетараш дийцар дакъа лоацаш хиннараша. Транспорте деча Iилма-технически тохкамашта координаци яра план, Стандартизаце балхий перспективни план тIайийцар.

АЛЖИРЕРЧА ХЬАЛАХ

АЛЖИР, 5 июль. (ТАСС). Алжира революционни совета шин председатела полковника Бумедьена тIадилла Керда правительство вIашагIйоллийлга аьнна сеххана дIаккхайкадир Алжира информацей министерства. Цунца цхьана дIаккхайкадаьд укх шера 19 июне хьалха хинна президент Бен Белла дIа а ваьккха мехка дерригa дола шин карайцача Революционни совета состав дIайовлайтаргхилар.

ХАЛКЪА ДУХЬА

ЗАНЗИБАР, 5 июль. (ТАСС). Кхы а 14 цIенна национализаци яр дIаккхайкадир Занзибара Революционни правительства. Цунах лаьца хоам бу правительствени органа «Занзибар газетто».

Дукхача кьахьегамхой бахара хьал тоадеш укх тIеххьарча шин бетта хьалха кьаьст-кьаьсттача наьхен султана режима хиннача официально викалийи долахьа хинна 30 гаргарча зIамига национализаци яьй правительства.

3600 гектар гаргга йолча мехка хьунах пачхьалкхен заповедник еш хилар дIаккхайдарах а иштта хоам бу «Занзибар газетто». Океана берда йисте уллa декрета чуйоагIача участкай юккхатIола дакъа.

ЭКВАДОРЕРА НАХ ЛУВЦАР

ТIема диктатура дIа а яьккха мехка хержамаш де дезаш йола хаинарa гражданскии правительство вIашагIйоллилга хьадехаш бола политически кулгалхой, оппозиционни низа нийлаш лувна аьнна приказ деннад Эквадоре Кулгалдеча хунто.

Полицейски отрядаш чухьилхай хьалха хиннача президента Карлосо Хулио Аросеменa ЦIагIа. Набахта веллав хьалха города мэр хинна Гуаяхила Асаад Букарама, оппозиционни партей викалаш чубоагIача хадкъа патриотически хунтий кулгалхо Ауреллю Давила, иштта кхыбола общественни а политически а дехкалаш.

Берригача мехка лувцаш ба нах, чухьеж.

БИБЛИОТЕКАРЬ-АГИТАТОР

Юртахошта дика йовзаш а еаш а я Йоккхача АтагIарча библиотеке болх беш йола библиотекарь Зина Пашаева.

Юкъерча школе дийша йистедьнначул тIехьагIа цхьан шера йолча библиотечни курсашка деша яхар Зина. Цу хана дена ше яьнча юрта юха а оаш библиотеке болх беш я.

Кхетамца вIаштIехьдаьккхаб цо ше балха йолча библиотека болх. Дика хьахьат юртарча хIара дезалга книжкаш дIакхоачаре доаш, хIаьта денгара ди массала доал дукхагIа хул книжкаш дешараш а. Библиотека деррига литература отделашка вIаоттадаь латт. Книжкай эз фонд художественни литературах латт. Цул совгIа библиотеке да советски вовзаза дехьарчен писателий общественно-политически, юртбоахама, Iилма, кхыдола литература.

Нахага дукхагIа книжкаш дIакхачийта гIерташ ба библиотека болхлой. Геттара дика вийтадаь да гучахьа хьалтеха дола «ДикагIа бола производственникаш — тха библиотека дешараш» аьнна плакат, «Хьалха латтача опытах дола литература» яха стенд, иштта кхы а.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш дахара юкъе яхара кьахьегамхой вовзийтархьа хьанаре дакъа лоац Зинас а. Пленума решенешта пропаганда яра юхьанна шийна план а оттаь из доахар вхоачаикхеш а я хIана. Дукхьала цу гIулакха даьрхIа библиотеке вийтьаьча витрина тIа да Пленума решенеш юкъа газеташи журналаши. Библиотеке баьхкачар за кIеззигагIа йовргболаш шоашта эшача оагIорахьа а дийла доша йиш хургболаш цхьадолча журналаштах книжкашта юкъе закладкаш еха.

Юрта дIадаржадаь да Iеш тоададьарча совхозий отделенешка, трактории бригадашка, сиекла лелаеча формашка литература дIакхачийта гIерт библиотекарь Пашаева Зина. Кхалкарча кьахьегамхошта керда арадаьнна книжкаш вIуухьаш, керда журналаш, газеташи дешаш, лемцеш еаш, беседаш еш цо хIадовзийт советски халкъа вахар, цун дика гIулакхаш, иштта кхыдараш.

Нагахьа саина юртбоахамах долаа керда арадаьннача литературах шийтъ-кхоъ книжка мара ца хилча уж массарега сиха дIахалча йиш хилац. Цудухьа кьамане деша лаьца шоллагIйаа хьежаргйолаш беррига механизаторш хьагулд а бий, массанена дIаховаш деш уж Зинас. ЧIоагIа раьза хул цу гIулакха механизатораш.

Дика библиотекарь хилара совгIа дика агитатор а я Зина. Каст-каста ух из свекла лелаераш болча. Царна цо дукх вай воаха дикагIа болча свекла лелаерий дика гIулакхаш, иштта кхы а. Кьаьстта дукхагIа хул Зина йоалагIча отделене. Дика новкъостал ду цо свекла лелаеча кьонахчарна, массала, Умарова Зарайна, Базаева Забуна, кхычарна а.

Зинайна хайр Идаева Медииатен Джабраилова НаьгIаматен звенош шоайла яхье ялзайла. Цу дайнахье дело царна юкъера кьовсам шерагIа боаржабеш, хьалха лаьцар маагIа звено я, фу бахьан долаш кхаьгIдаьннад цунна из, хIаьта тIехьабусараита хьалхашка латта декхараш малагIаш за дувцаш я Зина. Цу дераге а звена новкъостал ду юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьха цо шоай звено хьалха эргIолаш болх тоабе.

Иштта шийй болх дика боаш, шийна хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашдеш я библиотекарь-агитатор Зина Пашаева. Цудухьа еза из дукха юрта бахачарна. Шоай сельсовета депутатала хержай цар из.

ТIехь-тIайоагIача хана шийй болх кхы а дикагIа тоабе, кхи юкъе книжкаш дукхагIа дIадоаржаде, хIаьта хIана хьувкьам чухачарна дерттIа гIулакх де леры Зинас. Из цо сийленца кхоачашдоргдараx шеко а яц.

Г. АККАЗОВ.

ДОТТАГIИЙ ГАСТРОЛЕШ ДIАЙОЛАЕННАЙ

Селхан Грознера М. Ю. Лермонтовa цIерахча театре дIайолаелар вошал долча Молдавски ССР искусства викалий гастролеш. Хьалхаьна гойтар эрсий сийлахь-воккхачу композитора П. Чайковски «Пиковая дама» яха опера.

Спектакль дIайолаялалехье хьаь оаьнна вай республика кьахьегамхой цIерагIо воаршал хотташ кьамаьл дир культура министра вол. Татаева.

Оперы балетни Молдавски пачхьалкхен театра коллектива цIерагIо воаршал хотташ кьамаьл дир цу театра керттерча директора, Латвийски ССР искусствий эасулоннa деятела Л. Хохулева.

Цо белгалдаьккхар Грозне шоаш боахкача безамца даьлла хилар. ДIахо кхы а шераьа эза гастролеш, аьлар цо, чIоагIде дола Молдавски ССР-а Нохч-ГIалгIайчен кьахьегамхошта юкъера доттагIал, аьлар цо.

Цул тIехьагIо гулбеннараша чIоагIагIо тIоераш а тохаш, хьаьшашта хозача эзай бутеташ еллар.

...Йолалу гIораьннача композитора гIорьаьнна опера. Тамашийна хозача мукьанех хьалхьа зал. Оркестра кулгалдеш ва дирижер Л. Хохулей.

Гулбеннараша бокха тоам хилар доттагIий спектаклях. Дукха везаелар Германа роль ловзаш хинна халки оакхарш вола артист Ш. Гогоберидзе. Лизай роль ловзаш хинна Молдавски ССР заслуженни артистка М. Биешу. Шинне а дика чакхдаьккхир цар уж чоалхане хи дерти. Иллк дика аларах сацаргIа, образ кIоаргига кьагойташ а ловзабир цар ролаш.

Дика яр оркестр, кьаьстта йоккха гоавал йолаш вар цун дирижер Л. Хохулей.

Гулбеннараша дег чура баркал боахар вошал долча республикера баьхкача артисташта.

ДИЙЦАР ЛОАРХIАМЕ ДОШ

Дукха ха йоаццаш Грозне хиннай Iилма-технически общества конференци.

НТО совета председатель, мехкаьтта доаккхачен газови промышленноста Къилбаседа Кавказера совнархоза керттера инженер волча новкъоста В. И. Стадникова шийй доклада тIа дийцар Къилбаседа Кавказера НТО кердадараш производства юкъедоалларах лаьца.

НТО членашеч отраслешта юкъерча советой хьалхара конференци хиннача хана дена 137 конкурс чакхъаккхай. Конкурсашка дакъа лоацаш хиннав 1357 болхло, царех 300-ча премеш еннай.

Смотро болх баьча хана дена энергетически промышленноста повлене 36 творчески бригада вIашагIъеллай. Цар балха юкъедихьача 76 кердача хIамаша 170 эзар сом кходе йиш хилийтай.

А. ПАЛХАЕВ.

Редактора зам. А. А. МАНИЕВ.

ЛадувгIа

6.30 Юрта бойхама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45—Ашараш. 7.10 «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.40 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.50 — Ашараш. 16.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.10 — Оперни музыка концерт. 16.35 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Хьалха хинна колхозхой пенсеца Iолашбар» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.00—«Дешара нердача шерата школаш шийй хинтахьа кийчъяр» яха передача (эрсий меттала). 17.15 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Къонах» яха передача (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — «Шоана, юртара кьахьегамхой» яха концерт.

Хьажа

18.25 — Телевизиони кердадераш (гIалгIай меттала). 18.35 — Коммунистически кьахьегама коллективе. Репортаж (гIалгIай меттала). 18.45 — Экономически знаней школа (нохчий меттала). 19.00 — «Халкъа дагадоагIа» яха баккъдолча тIера хьанйца фильм. 19.50 — Телевизиони кердадераш. 20.15 — Концерт.

Город Грозне, Гвардейски улицагIа, 65, вахача гражданина Катровский Николай Ивановича суде деннад город Грозне, Гвардейски улицагIа, 65, яха гражданка Катровская Ольга Ивановна ше йита. рах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIечу фронтовикий улица, 16.
Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бентотхлана секретара — 2-45-48; партийни вахара, промышленноста, юртбоахама, письмой отделий — 2-25-72; корректорски — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 16.
Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен проспект 7/34.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/34.
СФ05408. Заказ № 3854.